1911
ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rèdaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են խրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՄՇԱԿ
(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ". TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".
Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торговъ. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Մայիսի 1-ից մինչեւ տարվայ վերջը 7 րուբլի:
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ:

Երէկ, ապրիլի 19-ին, Պետերբուրգում, ծանր հիւանդութիւնից յետոյ
ՎԱԽՃԱՆՎԵՑ
ԻՍԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ
ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ
ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ

ՑԻՐԿ-ՍՊՈՐՏ — Այսօր, ապրիլի 20-ին, մեծ ներկայացում, մասնակցութեամբ նորեկ արտիստների, նոյնպէս և՝ կատարեալ փոփոխութիւն սինէմատօգրաֆային նկարների:
10-րդ օր միջազգային
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԸՄԲՇԱՄԱՐՏԻ
ղեկավարութեամբ Ի. Վ. Լեբեդեվի
ԱՅՍՕՐ ԿԸՄԲՇԱՄԱՐՏԷՆ 4 ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԶՈՅԳԵՐ:
1) Վ.Ճռակեան. ՍԵՒ ԴՈՄԱԿ-ԲԱԼՕՈՒՍ, 2) ՇԷՄԵՍԱԿԻՆ—ՇԼԷՑԴԷՐ-ՄԻԼԼԷՐ, և այլն:
Կը կայանայ նոյնպէս կովկասեան ըմբշամարտ ՍԱԾՕ ՎԱՐԵԼԻԻ և ԲՈՒԼԻ միջև:
ԱԶԴ.—Այս օրերս կը կայանայ նոր արտիստների դէբիւտ: տա. 384. 1—1

ԱՅՍՕՐ

Այսօր հակաթոքախտային օր է:

Այսօր Թիֆլիսը, հետևելով եւրոպական շատ քաղաքների օրինակին, կազմակերպում է հակաթոքախտային խաղաղ ցոյց զանազան ձևերով—փողոցներում, թատրոններում, կլուբներում, բանկերում, խմբագրատներում, ձիարշաւում, երկաթուղիներում և ամեն մի տեղում, ուր կայ մարդկանց բազմութիւն:

Ահա՝ սկսած առաւօտից՝ յիշված տեղերում վաճառվում են ծաղիկներ՝ հակաթոքախտային մաքառման գումարներ կազմելու նպատակով:

Գնեցէք այդ ծաղիկները: Նրանք ձեզնից մեծ ծախք չեն պահանջում. բայց լումաների համագումարը կարող է մի որոշ աստիճան օգնել հակաթոքախտային մաքառման գործին:

Այսօր տեղի կունենան դասախօսութիւններ և զրոյցներ մի քանի հիմնարկութիւններում:

Այսօր մեզ հետ մարդկութեան և ուրիշ հատուածներ զանազան տեղերում միացել են ընդհանուր ջանքերով մաքառելու սոսկալի աղէտի դէմ:

Այսօրվայ օրը մի պայմանական օր է:

Այսօր կատարվում է այս համամարդկային ցոյցը, որպէս զի ժողովրդի բոլոր խաւերում տարրանայ այն միտքը, թէ մեծ թշնամու դէմ պէտք է զինվել մասսայական մաքառումով և թէ այդ մաքառման գիտակցութիւնը պէտք է դարձնել ընդարձակօրէն ժողովրդական:

Թոքախտը չափազանց տարածված է և չափազանց կործանարար է—դա է սարսափելին մարդկութեան համար:

Թոքախտը բուժելի է—դա է սփոփանքը և մխիթարութիւնը մարդկութեան համար:

Մեծ է աղէտը, որովհետև նա կապված է մեր կեանքի անկատարելութիւնների հետ և մեր հակառողջական պայմանների հետ, որոնք արգելք են հանդիսանում գործադրելու կազդուրման և բուժման փրկարար գործողութիւններ:

Մաքառել Թոքախտի դէմ՝ նշանակում է մաքառել հակառողջական կենցաղավարութեան դէմ:

Դա քաղաքակրթական մի պատւաւոր մաքառում է մեր անմխիթար իրականութեան դէմ:

Տուէք ժողովրդին սննդարար կերակուր, չոր բնակարան, մաքուր օդ, կազդուրող աշխատանք, և ահա մաքառումը կազմակերպված է:

Միջոցը հասարակ է: Պարզ՝ վերին աստիճան:

Այդ միջոցը միայն պէտք է տալ ժողովրդին և նա փրկված է:

Եւ սակայն որքան դժուար է այդ հասարակ պահանջին բաւարարութիւն տալ՝ մասսաների ծով աշխարհում:

Ահա ինչու և բարդանում է մաքառումը:

Այո, այդ մաքառումը մասսայական բարեկեցութեան մակերևոյթի բարձրացման խնդիրներից մէկն է:

Եւ հասարակութիւնը պէտք է գիտակցի մաքառման գործի ամբողջ խորութիւնը:

Այսօրվայ նման օրերը պէտք է մի որոշ աստիճան նպաստեն գիտակցութեան խորացման և ընդարձակման:

Եւ թող մեր մէջ էլ տարրանայ հանրային մաքառման անհրաժեշտութեան գաղափարը մարդկութեան աղէտաբեր ամենամեծ թշնամիներից մէկի դէմ:

Այսօր այդ գաղափարի օրն է:

Ա. Քալանթար

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ

Պետերբուրգից ուղարկված հեռագիրը յայտնեց, որ երէկ, ապրիլի 19-ի առաւօտեան, վախճանվել է Ալեքսանդր Յ. Մանթաշեանը, 69 տարեկան հասակում:

Մանթաշեանի անուան հետ կապված են այնպիսի խոշոր բարեգործութիւններ, որոնք հռչակել են նրա անունը իբրև առաջնակարգ բարեգործի:

Պարիզի հայ տաճարի շինութիւնը, Թիֆլիսի Վանքի տաճարի նորոգութիւնը, Ներսիսեան դպրոցի և կաթողիկոսական վեհարանի կառուցման այլ և Էջմիածնի Մայր-Տաճարի վերանորոգութեան համար նուիրած գումարը, Մանթաշեան առևտրական դպրոցի հիմնադրութիւնը, բազմաթիւ որդեգիրների ապահովութիւնը և շատ ուրիշ գործեր դարձրել են Մանթաշեանի բարեգործութիւնը եզակի հայերի մէջ:

Մանթաշեանը մտադիր էր հիմնել գիւղատնտեսական դպրոց և իրագործել ուրիշ նպատակներ:

Թէ ինչ կարգադրութիւններ է արել հանգուցեալը կտակով այդ դեռ յայտնի չէ. բայց և այն, ինչ արել է նա, լցնում են հայ հասարակութիւնը յարգանքի և երախտագիտութեան զգացմունքով դէպի հանգուցեալ բարեգործի յիշատակը:

Մենք միւս համարներում կը հաղորդենք կենսագրական և ուրիշ տեղեկութիւններ հանգուցեալի մասին:

ՄԻ ՆՈՐ ԽՈՇՈՐ ՆՈՒԻՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մենք ստացանք երէկ Հին-Նախիջևանից, Գէորգ Մուրադեանից հետևեալ հեռագիրը, խփված՝ ամսիս 18-ից.

Կարող եմ ուրախացնել ձեզ նոր ուրախալի աւետիսով:

Յարութիւն Բարսեղեան Յարութիւնեանցի կտակով Նախիջևանը բազդաւորվում է մի գիւղատնտեսական-տեխնիքական դպրոցով:

Կտակված է մի տուն Արմաւիրում՝ 200,000 ր. արժողութեամբ:

Դպրոցը հիմնվելու է բարեգործի կենդանութեամբ:

Մանրամասնութիւնները նամակով:

ԹՈՔԱԽՏԻ ԴԷՄ

ԿՌԻՒ ԹՈՔԱԽՏԻ ԴԷՄ
(Կոչ քաղաքացիներին)

Այսօր մի օր է, երբ բոլոր ոյժերը ի մի են կապակցվելու մարդկանց սոսկալի թըշնամու՝ թոքախտի դէմ: Թշնամին ամեն տարի տանում է կէս միլիօն մարդկային կեանքեր Ռուսաստանում, աւելի քան ժանտախտը, խոլերան և միւս համաճարակները: Սակայն թշնամին անյաղթ չէ. նրա համար սպանիչ են գիտութիւնը և դրամագլուխը: Այսօր մենք գիտութիւն ենք տարածում թոքախտի մասին և դրամ հանգանակում: Հարիւրաւոր խնամելիքներ աղջիկներ փողոցներում, ժողովարաններում, թատրոններում, ակումբներում կը վաճառեն ծաղիկներ, քարեր և կը բաժանեն բրօշիւրներ թոքախտի մասին: Ժուռնալիստները, բժիշկները, մասնագէտները ժողովրդին կը կարդան դասախօսութիւններ թոքախտի մասին: Մեր լօզունգն է՝ թոքախտը բուժելի է: Մեզ հարկաւոր են առողջապահութեան միջոցներ, կուլտուրայի առաջխաղացում, գիտութիւն հիւանդութեան էութեան մասին, և մարդկանց, իշխանութեան, գիտութեան և դրամագլխի իրական միութիւն:

Միացէք, ձեռք մեկնեցէք միմեանց՝ և թշնամին կը ցնդվի. Անգլիայում՝ 40 տարի կռւելուց յետոյ՝ հիւանդութիւնների թիւը կիսվեց. Ռուսաստանում միևնոյն ժամանակամիջոցին հիւանդութիւնների թիւը կրկնապատկվեց:

Ես դիմում եմ քաղաքի ազգաբնակութեանը ինչպէս բժիշկ, ինչպէս թոքախտի դէմ Մաքառող Ընկերութեան նախագահ, ինչպէս քաղաքագլուխ. քաղաքացիներ, մի խնայէք կոպէկներ, մի խնայէք րուբլիներ, համարեցէք՝ թէ դուք սրբեցիք լացողի արտասուքները, թէ կերակրեցիք քաղցածին. Ես հաւատում եմ մեր խելացի, զգայուն, բարի ազգաբնակութեան. նա հասկանում է վիշտն ու տառապանքը. դժբաղդութիւնների րոպէին՝ խոլերայի, երկրաշարժի, հրդեհի ժամանակ՝ նա գնում է այնտեղ, ուր ծանր է շնչվում. նա արձագանք տուեց անցեալ տարվայ խոլերայի օրերում մեր կոչին, և քաղաքային վարչութիւնը թափվեցին նուիրատուութիւններ՝ թէյով, շաքարով, կօնեակով, և թշնամին ընկճվեց, քաղաքն ազատվեց խոլերայից՝ շնորհիւ միահամուռ աշխատանքի:

Մեր նուէրները, բարեկամ քաղաքացիներ, առանց սեռի, հասակի, ազգի խտրութեան, կօգնեն մեզ ընդլայնելու Աբասթումանի սանատօրիայի նախագիծը. այդ նուիրատուութիւնները կը պակասեցնեն չար ախտի մահացութիւնը, որ յաճախ կործանում է բանւորի բարեկեցութիւնը, հարուստ տան երջանկութիւնը...

Իւրաքանչիւր կոպէկը թանգ է: Նուիրեցէք, քաղաքացիներ: Ալ. Խատիսեան

ԿՌԻՒԵՑԷՔ ՄԵԾ ՊԱՏՈՒՀԱՍԻ ԴԷՄ

Այսօր մանկահասակ և գեղափթիթ օրիորդներ Թիֆլիսի փողոցներում թարմ և անուշահոտ ծաղիկների ոյժով հրաւիրելու են բոլոր թիֆլիսեցիներին անխնայ կռիւ, պայքար մղել մարդկութեան ամենամեծ պատուհասի—թոքախտի դէմ:

Եւ դուք, թիֆլիսեցիներ, այր և կին, ծեր և երիտասարդ, տղայ և աղջիկ, հարուստ և աղքատ, զբօսնելու ելէք այսօր Թիֆլիսի փողոցները և արձագանք տուէք մատաղահաս կոյսերի կոչին, գնեցէք նրանցից ծաղկեփունջեր և ձեր հինգ կոպէկի լումաներով նպաստեցէք կառուցման այն մեծ շէնքի, որ կոչված է արմատախիլ անելու թոքախտը, ազատելու հարիւրաւոր, հազարաւոր պատանիներ, երիտասարդներ, կոյսեր մարդկային ամենամեծ պատուհասի ճիրաններից:

Գարունը նոր կեանքի, վերածնութեան եղանակն է: Պաշտպանենք ուրեմն այսօր կեանքը և մաքառենք մահի դէմ: Օգնենք մարդկութեան գեղափթիթ գարունն արտայայտող կոյսերին իրանց կազմակերպած մարտարշաւի մէջ ընդդէմ մահի: Հ. Ա.

ԳԱՐՆԱՆ ԾԱՂԻԿՆԵՐ

I

Քաղաքի ամեն ծայրում այսօր վաճառվում են ծաղիկներ:

Գարնան ծաղիկներ են:

Նորաբաց ծաղիկներ:

Դրանք մատաղ կեանքի, կուսական յոյզերի, ժպտուն երազների նշաններ են:

Գարնան ծաղիկ է յաճախ և այն երիտասարդը, որի կրծքում բուն է դրել վտանգաւոր հիւանդութիւնը—թոքախտը:

Ծաղիկը կարող է փրկվել, կարող է աշխատ մնալ վաղաժամ թառամելուց:

Կարող է, եթէ նրան խնամենք, եթէ նրան տանք սնունդ և պատսպարենք թունաւոր ազդեցութիւններից:

Գարնան ծաղիկներ:

Մեր կեանքի ուրախութիւններ:

Սիրենք այդ ծաղիկները: Սիրենք ոչ միայն նայելով և հրճվելով, այլ և խնամելով ու պահպանելով:

II

Սպիտակ ծաղիկներ:

Շուշաններ, հիացինթներ, մարգարտածաղիկներ, սագածաղիկներ:

Դուք, անմեղութեան և մաքրութեան խորհրդանիշներ, կոչված էք այսօր յիշեցնելու մեզ բոլորիս, որ կայ մի սարսափելի վհուկ՝ սպառնացող մարդկութեանը իր սևագոյն շղարշով՝ տապալելու նորաբողբոջ կեանքը դեռափթիթ ոստերով:

Սպիտակ ծաղիկներ, դուք կեանքի հրապոյրն էք:

Եւ ձեզ վերապահված է յիշեցնել մեզ, որ մենք պէտք է կեանքի հրապոյրը պահենք ամուր ձեռքերով, աչքի լոյսի պէս:

Պահել, պահպանել կեանքը—դա բերկրանք է, դա և սրբազան պարտականութիւն է:

Գարնան ծաղիկներ, սպիտակ ծաղիկներ, յիշեցրէք մեզ այդ բերկրանքի մասին, յիշեցրէք մեր սրբազան պարտականութեան մասին:

Հրապուրիչ ծաղիկներ: Վ—ն.

«ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼՕԶԵԱՆ ՕՐ»

Շատ տարօրինակ են հնչում այդ բառերը:

Տուբերկուլօզեան օր...

Այդ նշանակում է՝ պալարախտի կամ թոքախտի կամ բարակցաւի օր...

Այդ նշանակում է՝ թէ այդ օրը ժողովուրդը պիտի զբաղվի այդ չարիքի դէմ կռւելու գործով:

Դասախօսութիւններ են կարդացվելու, պալարախտին նուիրված բրօշիւրներ ու թերթիկներ են ծախվելու կամ ձրի բաժանվելու, ծաղիկներ վաճառվելու:

Նպատակը չափազանց համակրելի է:

Ծանօթացնել ժողովրդին այս ախտի հետ, ցուցմունքներ տալ այս հիւանդութիւնից պաշտպանվելու համար:

Իսկ այն կոպէկները, որ ժողովուրդը պիտի գցի «տուբէրկուլօզեան» գանձարանը, կը ծախսվեն առողջարանից (սանատօրիա) շինելու վրայ:

Թող ուրեմն ժողովրդի բոլոր խաւերը՝ մեծ ու փոքր՝ թափվեն լսարանները դասախօսութիւններ լսելու, մի քանի կոպէկներ ծախսեն թերթիկներ կամ «տուբէրկուլօզեան ծաղիկներ» գնելու և երեկոյեան իրանց ընտանիքի մէջ կարդան այդ թերթիկները, պատմեն այդ սարսափելի հիւանդութեան մասին լսածները: Ու մէկ օրվայ մէջ ամենքը փրկարար տեղեկութիւններ ձեռք կը բերեն և կարող կը լինեն թէ իրանց և թէ իւրայիններին պաշտպանել բարակցաւից կամ թոքախտից:

Միևնոյն ժամանակ ամեն մէկի կոպէկը, որով օրվայ մէջ նա կարևոր գիտելիքներ է ձեռք բերել, կը գնայ մի լաւ գործի, մի փրկարար հիմնարկութիւն հաստատելու գործին, այն է՝ բուժարան հիմնելուն, որտեղ պիտի առողջութիւն գտնեն այդ ցաւով հիւանդացողները:

Եւրոպայում շատ տեղեր այսպիսի «տուբէրկուլօզեան տօներ» են սահմանված արդէն: Եւ դրա հետևանքն այն է եղել, որ ժողովուրդը ծանօթացել է այդ ախտի դէմ կռւելու միջոցներին, իսկ ժողոված կոպէկներով հակաթոքախտային հիմնարկութիւններ են հաստատվում:

Այնտեղ ժողովուրդը հասկացել է, որ տուբերկուլօզը *) մի հասարակական աղէտ է:

Ի՞նչ ասել է հասարակական աղէտ:

Այդ նշանակում է, 1) որ հիւանդութիւնը համատարած է, այսինքն՝ հարւածում է ամեն դասակարգի և ամեն հասակի անհատների. 2) որ նա փոխանցիկ, վարակիչ է, մէկից անցնում է միւսին. 3) որ նա քայքայում է հասարակութեան բարօրութիւնը, խլելով բանւոր, երիտասարդ ոյժեր, ուստի և վնասելով երկրի արդիւնաբերութեան անարգել զարգացման:

Եւ տուբերկուլօզը բոլոր հասարակական աղէտներից մեծագոյնն է: Ոչ երկրաշարժները, ոչ սովը, ոչ խոլերան, ոչ ժանտախտը մեր երկրում այնչափ զոհեր չեն խլում, այնքան չեն աւերում մեր օրգանիզմը, այնպէս չեն անբաղդացնում երկիրը, որքան թոքախտը:

Ինչի՞:

Որովհետև վերոյիշեալ բոլոր աղէտները պատահական ցաւեր են, որոնք յանկարծ վրա են տալիս, կոտորում են ժողովրդի մի մասը, կամ աւերում են երկրի մի անկիւնն ու անցնում: Այն ինչ՝ թոքախտը (տուբերկուլօզը) յարատեւ է և համատարած: Նա սպանում է ամեն օր, ամեն ժամ, նա հիւանդացնում է մեզ և տարիներով տանջում, նա խլում է ընտանիքներից առոյգ երիտասարդ ոյժեր, ընտանիքի սիւնը:

Դրանով է սարսափելի՝ պալարախտը. նա մեր անհաշտ թշնամին է, որը միշտ մեր գլխի վերեւն է կանգնած և միայն յարմար րոպէի է սպասում, որ հարւածի մեզ: Այդ յարմար րոպէն այն րոպէն է, երբ մենք տգիտութեամբ չենք հետևում գիտութեան ցոյց տուած ինքնապաշտպանութեան խորհուրդներին:

Եւ ճիշդ որ սարսափելի են այդ ախտի գործած աւերումները:

Տեսէք թէ ինչքան մարդ է սպանում թոքախտը: Ռուսաստանում ամեն տարի 600,000 մարդ է մեռնում այդ հիւանդութիւնով: Ուրեմն Թիֆլիսի պէս երկու քաղաք ջնջվում են Ռուսաստանում: Կովկասի մասին համեմատօրէն պիտի դատենք, որովհետև ճիշդ տեղեկութիւնները պակասում են: Այսպէս հաշւելով մեր Կովկասը ամեն տարի կորցնում է մօտ 10—12 հազար մարդ, որոնք զոհ են գնում այդ ախտին:

Եւ ցաւալին այն է, որ պալարախտը (յատկապէս թոքախտը) հնձում է գլխաւորապէս երիտասարդ, թարմ ոյժեր, եռուն հասակում, 18—35 տարեկան վաւվռուն հասակում, երբ նրանք ճիշդ որ «օջախի հրաշներ», «տան պահողներ» են:

Այդ՝ դեռ մեռնողներն են:

Բայց քանի հարիւր-հազարաւորներ տառապում են այդ անողոք ցաւից, կիսահիւանդ, նուաղ, թոյլ, միշտ սարսափելի հազը կրծքներում, ճլորված կամ բոլորովին անկողին ընկած ու բեռ դառած իրանց շրջապատողների համար, որոնք այսպիսով ոչ միայն զրկվել են իրանց կերակրող անդամից, այլ ստիպված են նրան կերակրել և խնամել:

Այսպիսիների (հիւանդների) թիւը այնքան մեծ է, որ մարդ զարհուրում է և չէ հաւատում գիտնականների առաջ բերած թւերին: Արդ, բնակչութեան $^1/_5$ մասը թոքախտ ունեն կրծքներում, կամ ոսկորներում և կամ մի ուրիշ մարմնամասում: Ուրեմն 5 մարդուց 1-ը պալարախտոտ է, հիւանդութեան զանազան աստիճաններում:

Տեսէք որչափ պիտի տուժէ ժողովրդի տնտեսութիւնը այդ ախտից:

Այն ինչ՝ այժմեան գիտութիւնը զէնք է տալիս մեր ձեռը նախ պաշտպանվելու այդ հիւանդութիւնից, եւ երկրորդ՝ բժշկվելու, երբ հիւանդացել ենք:

Մենք կարող ենք չը հիւանդանալ, եթէ հետևենք գիտութեան տուած ցուցմունքներին, և կարող ենք պաշտպանել մեր անեցիներին վարակումից:

Իսկ հիւանդութեան դէպքում՝ մենք կարող ենք բժշկվել:

Առաջներում թոքախտը մի անբուժելի հիւանդութիւն էր կարծվում: Իսկ այսօր մենք գիտենք, որ թոքախտը բուժելի է,

*) Տուբերկուլօզ, հայերէն պալարախտ. դա հիւանդութեան ընդհանուր անունն է. դա միկրօբային ախտ է: Երբ միկրօբը կամ բակտերիան բոյն է դնում թոքերում, նա առաջ է բերում թոքախտ: Բայց կարող է հարւածել նաև մեր մարմնի բոլոր միւս գործարանները և մասերը. օրինակ՝ ուղեղը, աղիքները: Բարակցաւ կոչվում է այն պատճառով, որ այդպիսի հիւանդները նիհարում, ծիւրվում, այսինքն բարակում են:

եթէ, ի հարկէ, բժշկութիւնը ձեռք առնել [illegible]

[illegible]

չուլթիւնը և նորից պիտանի կը դառնային իրանց ընտանիքի և հասարակութեան համար։

Մենք վերև ասացինք, թէ տուբերկուլօզը հասարակական աղէտ է, համրային ցաւում։ Ուստի հասարակութիւնը պարտաւոր է կռուել նրա հետ բոլոր միջոցներով։

Այս օրը թող սկիզբ դառնայ մեր հասարակութեան ինքնաճանաչման արժանանալուն։

Եթէ մի չրհեղեղի, մի երկրաշարժի ժամանակ, կամ մի տարափոխիկ հիւանդութեան (օր. խոլերայի) միջոցին ժողովուրդը այնքան յուզվում է, բանում է իր քսակը և պահանջ է զգում օգնութեան գալու տառապեալներին, որքան աւելի գործունէութիւն պիտի ցոյց տայ նա մի աւելի զարհուրելի աղէտի դէմ մաքառելու գործում, ինչպէս է պալարախտը։

Բժ. Վ. Արծրունի

ԹՈՔԱԽՏԱՅԻՆ ՕՐԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Այսօր ամբողջ Ռուսաստանում տօնվում է Թոքախտային օրը՝ «ապրիլի 20-ը» այն ծրագրով, որ տպված է ստորև.

Ծրագիր

1) Առ. ժամը 11-ից անընդհատ Թիֆլիսի փողոցներում կը ծախվեն ծաղիկներ, «քարեր»։ 2) Ծաղիկներ և «քարեր» կը վաճառվեն նաև հետևեալ հաստատութիւններում. քաղ. վարչութեան մէջ, պետական և բոլոր մասնաւոր բանկերում, լրագիրների խմբագրատներում, Նահանգական դատարանում, երկաթուղային վարչութեան մէջ, կայարանում, ձիարշաւներին։ Երեկոյեան՝ բոլոր ժողովարաններում, Արքունական թատրոնում, Արտիստական Ընկերութեան մէջ և սինեմատոգրաֆներում։ 3) Տպագրված՝ երեք լեզուներով՝ 20,000 բրօշիւրներ կը բաժանվեն օրիորդների ձեռքով։ 4) Ձրիաբար կը կարդացվեն դասախօսութիւններ Թոքախտի մասին զանազան տեղերում։ 5) Իբրև կենտրոնակ. բնակարան, որտեղից կը վերցվեն ծաղիկներ, բրօշիւրներ, «քարեր», Փոխարքայի օգնական սենատոր Վասացկի կնոջ բնակարանն է, որը և սիրայօժար ղեկավարում է այդ մասը։ 6) Կարգադրողներ հանդիսանում են. ա) նուէրներ ընդունելու և «քարեր» ու ծաղիկներ բաժանելու գործում Վասացկի, Խատիսեան և բժ. Ումրկեան. բ) ծաղիկները փողոցներում վաճառելու գործում բժ. Գօպաձէ և բժ. Լ. Մօնին. գ) բրօշիւրներ տարածելու գործում բժ. Կ. Սաեփանեան. դ) դասախօսութիւններ կազմակերպելու գործում բժ. Մուխարինսկի։

—

Կովկասեան Հակաթոքախտային Ընկերութիւնը կազմակերպել է և հակաթոքախտային հայկական հանդէս։ Այսօր Թիֆլիսի Ժողովարանի դահլիճում, երեկոյեան ժամը 8-ին, օրվայ առիթով խօսելու են Հայ Գիւղատնտ. և Տնայն. Ընկ. նախագահ Ս. Քալանթար, Հայ Ուսուցչական Միութեան նախագահ Վարդանեան։ Բեռլինի համալսարանի բժիշկ Գ. Մեհրաբեան դասախօսելու է Թոքախտի էութեան, վարակման ճանապարհների և նրա դէմ կռւելու միջոցների մասին։ Մօտ 300 տոմսակ Կովկասեան Հակաթոքախտային Ընկերութեան կողմից ուղարկված է այս հանդիսի համար Եփրեմ եպիսկոպոսին հայ դպրոցների աշակերտների և ուսուցիչների համար։ Հանդէսի ընթացքում Թիֆլիսի կանանց բարձր կուրսերի ուսանողուհիները տիկ. Մամուլեանի ղեկավարութեամբ ծախելու են հակաթոքախտային ծաղիկներ և «քարեր», ցրելու են Թոքախտին վերաբերեալ ձրի բրօշիւրներ։ Կառավարչական մասը յանձնված է Գ. Աստուածատրեանին և Մակար Վարդիկեանին։ Ցանկացողները կարող են ներկայ լինել հանդիսին և առանց տոմսակների, միայն թէ կանգնած կը մնան։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

18 ապրիլի

Մօսկվա.—Կանանց բարձր դասընթացների բժշկական ֆակուլտէտում որոշվեց դասադուլին վերջ տալ։ Համալսարանում քննութիւնները վերսկսվեցին։

Քաղաքագլուխը յանձնաժողով կազմեց անգլիական պարլամենտականներին ընդունելու համար։

—

Տիլսվին.—Գարնան ջուրը դէպի Լադօժի լիճը քշեց բազմաթիւ գերաններ։ Ամբողջ գիւղեր ջրի տակ են. կամուրջները քանդվել են. փասներն աճագին են։ Անընդհատ եկող անձրևները ուժեղացնում են հեղեղը։

—

Թաւրիզ.— Քաղաքում պատերին կպցրել են Ատրպատականի գաղտնի կոմիտէտի տուլցրը, որի մէջ սպառնալիք է ուղղված գեներալ-նահանգապետին, մէջլիսին և քաղաքային վարչութեանը՝ հացի պակասութեան պատճառով։

—

Պարիզ.—Ժամը 2-ին ցուցարարների մի խումբ աշխատեց հասնել Համաձայնութիւն և Ելիսեան դաշտեր հրապարակներին, բայց ցրվեց կիրասիրների ձեռքով։ Մի քանի մարդ ձերբակալվեցին։ Դանակի հարուածով մէջքից վիրաւորվեց մի ոստիկան օֆիցեր։ Նուտով ապա Համաձայնութիւն հրապարակի վրա նորից ժողովվեցին ցուցարարները։ Վերստին տեղի ունեցաւ ընդհարում հեծելազօրի հետ։ Մօտ 10 ցուցարարներ մտան բուժարան՝ վէրքերը փաթաթելու համար։ Ժամը 4-ի մօտերը պահակախմբի մի մասը հեռացաւ։

—

Բար-սիւր-Օբ.—Գինեգործների հազարանդամ միտինգից յետոյ, տեղի ունեցաւ ընդհարում զօրքերի հետ։ Շատ կանայք ստացան ջարդուածքներ ոտքերից, մի քանիսը վիրաւորվեցին։ Գնդապետին վայր ձգեցին ձիուց և թեթև վիրաւորեցին։ Մի քանի մարդ կալանաւորվեցին։ Երեկոյեան դէմ կարգ ու կանոնը վերահաստատվեց։

—

Մրան.—2,500 մարդուց բաղկացած մի զօրախումբ մեկնում է Տաուրիտ՝ Դիէբդան գրաւելու համար։ Այստեղ զօրամասը կը միանայ Բերգէնտից եկած զօրքի հետ։ Թողնելով Դիէբդան, զօրախումբը առաջ կը գնայ դէպի Տաուրիտ, ուր կենտրոնացած են բոլոր զօրքերը։

—

Էլպասօ. — Ապստամբները Գոմէցին, Մադէրօյին և Սուարէցին նշանակեցին կոմիսարներ խաղաղութեան մասին բանակցելու ժամանակ և պահանջում են մասնակից անել տալ իրանց ևս երկրի կառավարութեան մէջ և մի քանի յեղափոխականների նշանակել ժամանակաւոր նահանգապետների՝ մինչև սովորական ընտրութիւնները։

—

Բանգօր (Նահանգ Մէն),—Հրդեհը ոչնչացրեց առևտրական թաղը և շատ կացարաններ։ Վնասը հասնում է 6 միլիօն դոլլարի։

—

Իստօն (Պէնսիլվանիա).—250 ուսուցիչներով Վաշինգտօն Տաֆտին այցելելու գնացող գնացքը դուրս եկաւ գծից և ընկաւ փոսի մէջ։ Վագօններն այրվեցին։ 11 մարդ սպանվեցին. ճանապարհորդների կէսը վիրաւորված է։

—

Մօնս. — Քարածխային հանքում սպանվեցին Եր[illegible] բանուոր, 15-ը վիրաւորվեցին։

—

(Լրագիրներից)

Վիէննա.—Ի նկատի ունենալով այն լուրերը, թէ «606»-ը փտասակար ազդեցութիւն ունի աչքերի, ականջների, ջղերի վրա, պրոֆ. Ցէյսլը հրատարակեց մի տեղեկութիւն այն մասին, որ պրոֆէսօրները դիմել են «Սալվարսանը» գործադրողներին և ստացել տեղեկութիւններ 3100 դէպքերի մասին, երբ մի տարուց յետոյ ոչ մի վնասակար հետևանքներ չեն առաջացել, իսկ անմիջական ներգործութիւնը սիֆիլիսի վրա երևացել է գերազանց։ Այդ փաստերի հիման վրա պրոֆ. Ցէյսլը «Սալվարսանը» ճանաչում է իբրև հոյակապ հակասիֆիլիսային միջոց։

—

Ապրիլի 12-ին Գրօզնի քաղաքում հանդիսաւորապէս յարգվեց Կովկասի նուաճման հերոսներից մէկի՝ գեներալ Ալէքսէյ Երմօլովի յիշատակը։ Այն խուղի առաջ, որի մէջ ապրում էր, հաւաքվել էին թէ տեղական և թէ Գրօզնիի զօրաբանակի զօրքերը։ Խուղի վայրը (որտեղ այժմս կանգնեցված է ի պատիւ Երմօլովի արձան) ժամը 12-ին եկաւ հոգևորականութիւնը, որոնցից աւագ երէցը արտասանեց մի զգացված ճառ, Երմօլովի յիշատակին, որից յետոյ սկսվեց մաղթանքը և ապա հոգեհանգիստը։

Աստուածպաշտութեան աւարտումից յետոյ գնդապետ Բէկօվը զօրքին դառնալով բացատրեց նրան՝ Կովկասի նշանակութիւնը և մանաւանդ Գրօզնիի դերը, որից յետոյ տեղի ունեցաւ պաշտօնական երթ։

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

18 ապրիլի

Պէկին.—Ժողովրդական «Դզմինուբան», վկայելով չինական ժողովրդի շրջանում աճող թշնամութիւնը Եապօնիայի դէմ, ասում է, որ դրա պատճառը իրանք եապօնացիներն են, որոնք պատերազմից յետոյ փոխեցին իրանց վերաբերմունքը դէպի չինացիները։ Քայլ առ քայլ կործանելով նախկին բարեկամութիւնը, եապօնացիները գայրոյթ և հայրենասիրական զգացմունքի պայթում առաջ բերին չինացիների շրջանում։

—

Կանտօն.—Եկաւ գերմանական «Իլտիս» նաւը։

Քաղաքի չինական մասում կռիւը շարունակվում է։

Գուաւից հաղորդում են յեղափոխականների նոր յարձակումների մասին։ Փոխարքան պահանջել է նոր զնդեր։ Ցաղթութիւնը առայժմ կառավարութեան կողմնակիցների կողմն է։

—

Հօնգկօնգ. — Չինացիները հաղորդում են, որ ապստամբները, աջակցութիւն գտնելով մի խումբ աւազակներից, գրաւեցին Ուչժօուն, Սանշուին, Բաշան և ընդհարում ունեցան կառավարական զօրքերի հետ Ցաչանի մօտերը։ Չինական մարտանաւի արձակած գնդակներից սպանվել են 200 ապստամբներ։ Հեռագիրը չէ գործում։

—

Կանտօն.—Լուրերի համաձայն, յեղափոխական շարժումը տարածվում է ուրիշ քաղաքները։ Ցաչանը չափազանց փնասվել է հրդեհներից։ Շիուխինգում անկարգութիւնների ժամանակ սպանվել է քաղաքագլուխը։

—

(Լրագիրներից)

Պետերբուրգ.—Ռուսաց դիպլօմատիական շրջանները մտածում են Հեռաւոր-Արևելքի իրերի դրութեան մասին։ Թէև Չինաստանը ռուսաց ուլտիմատումով բաւարարութիւն տուեց ռուսական դիպլօմատիայի բոլոր պահանջներին, սակայն այդ զիջումները երկրում առաջ բերին մեծ դժգոհութիւն, և երկիւղ կայ, որ հասարակական կարծիքի ազդեցութեան տակ չինական կառավարութիւնը կը դիմէ որևէ ագրեսիվ գործողութեան Ռուսաստանի վերաբերութեամբ։ Բացի դրանից Չինաստանին աջողվեց Ամերիկայում կնքել 50 միլիօն դոլլարի փոխառութիւն, և հնարաւոր են համարում, որ այդ փոխառութեան մի մասը կը գործադրվի Արգունեան երկաթուղու կառուցման վրա, որի դէմ միշտ հանդէս է եկել ռուսական դիպլօմատիան։

ՄԱՐՕԿԿՕՅԻ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

18 ապրիլի

Տանժէր.—Ֆէցից հաղորդում են, որ ապրիլի 7-ին այնտեղ հասաւ մի աւստրիացի՝ զօրքի մէջ մտնելու համար, բայց մերժում ստացաւ և, աւստրիական միսսիայի առաջարկութեամբ հեռանալով քաղաքից, Րասէլմում կալանաւորվեց։

Ֆրանսիական զօրքերի վերջին գումարտակը Կազաբլանկից գնաց Րաբատ։

—

Բեռլին.—Մամուլը լիովին գոհ է «Նորդ-Դէյտշէ-Ալգ.-Ցայտունգի» յայտարարութիւններից մարօկկեան հարցի նկատմամբ և վկայում է, թէ գերմանական արտաքին քաղաքականութեան ղեկը գտնվում է ուժեղ ձեռքերում։

—

Պարիզ.—Կառավարութիւնը Կազաբլանկ է ուղարկում 10 բատալիօն հետևակ, զուաւներ, Ալժիրի հրացանաձիգներ և Սենէգալի գնդի զինուորներ, նաև չորս էսկադրօն հեծելազօր, չորս թնդանօթ, երկու վաշտ սապեօրներ։

—

(Լրագիրներից)

Պետերբուրգ. — Մօրօկկեան հարցը, դիպլօմատիական շրջանների կարծիքով, ստանում է չափազանց յուզալի բնաւորութիւն։

Պետերբուրգում վախենում են, որ Գերմանիան հանդէս կը գայ պաշտօնական բողոքով ֆրանսիական զօրքերի առաքման դէմ։ Այդ բողոքը կարող է ունենալ լուրջ հետևանքներ, որովհետև ֆրանսիական դիպլօմատիան դիմադրում է նոր կօնֆերէնցիայի գումարմանը և պնդում է, որ Ֆրանսիային վերապահվի գործողութիւնների լիակատար ազատութիւն։

Ներկայումս Ալժէզիրասի արձանագրութիւնների վերաքննութեան հարցի նկատմամբ բանակցութիւններ են վարվում Պարիզի, Բեռլինի, Պետերբուրգի, Լօնդօնի և Մադրիդի միջև։ Այդ բանակցութիւնների ելքից է կախված և յետագայ դէպքերի ընթացքը։ Եթէ բանակցութիւնները նպաստաւոր հետևանքի չը յանգեն, այն դէպքում պէտք է սպասել չափազանց լուրջ բարդութիւնների։

ՄԱՅԻՍԻ 1-Ը ԵՒՐՕՊԱՅՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

18 ապրիլի

Մադրիդ.—Մայիսի 1-ի առիթով բանուորները ցոյցի երթ կազմակերպեցին քաղաքի փողոցներով դէպի մինիստր-նախագահի տունը, ուր երգեցին մարսելիեզ, յետոյ խաղաղ ցրվեցին։

—

Սօֆիա.—Մայիսի 1-ի առիթով բանուոր-սօցիալիստները քաղաքի փողոցներով երթ սարքեցին երաժշտութեամբ և դրօշակներով։ Միջադէպեր չեղան։

—

Լիբավա. — «Պլուտօն» գործարանի բանուորները փորձեցին գործադուլ անել մայիսի 1-ի առիթով։ Ոստիկանութիւնը կարգը վերականգնեց։

—

Վարշավա.—Մայիսի 1-ի առիթով 60 գործարաններում գործադուլ արին 10,000 բանուորներ։

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

18 ապրիլի

Սօֆիա.—Ուսկիւբից հաղորդում են, որ ալբանացիները երկու տուն պայթեցրին Բէրանում և Հուսինէում։

Սալօնիկից Հուսինէ է ուղարկված երկու վաշտ։ Ուսկիւբում զէնքի են կանչվում պահեստները Բէրան ուղարկվելու համար։

—

Բէլգրադ. — Հակկը-փաշայի ճառը թիւրքական պարլամենտում ադրիական երկաթուղու մասին թողեց նպաստաւոր տպաւորութիւն և մասնաւորում է, որ նա ևս առաւել կամրապնդէ գոյութիւն ունեցող յարաբերութիւնները Թիւրքիայի հետ, կազատէ Սերբիային Աւստրօ - Ունգարիայից տնտեսապէս կախված դրութիւնից։

(Լրագիրներից)

10 ապրիլի

Կ. Պօլիս.—«Թանինը» մեղադրում է տեղական դեսպանատներից մէկում ծառայող մի առաջին թարգմանի այն բանում, որ նա ներքին կրէդիտի առաջացման գործում դրդիչի դեր է կատարել։

Լրագիրը մեղադրում է ակնարկված թարգմանին նաև պատգամաւորների և լրագրողների գրգռման մէջ։

Ներկայացնելով իրան որպէս թիւրքերի բարեկամ, թարգմանը իբր թէ իր ցաւակցութիւնն է արտայայտում շարիաթի և խալիֆաթի ույժի ոչնչացման նկատմամբ, մատնանշելով այն վտանգաւոր դրութեան վրա, որին մատնեցին Թիւրքիան հրէաները, որոնց ներկայացուցիչ է անուանում թարգմանը ֆինանսների մինիստր Ջավիդին, որը ձգտում է քարուքանդ անել Թիւրքիան։ Ակնարկված թարգմանը, լրագրի կարծիքով, անգլիական թարգման Ֆիցմօրիսն է։

ՀԱՅ-ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յունաց ս. պատրիարքը, որ ցարդ միշտ պատրիարքական այցելութիւնները միայն փոխադարձած էր, այս անգամ բացառիկ պատիւ մը ըրաւ, տեղապահ սրբազանին փոխադարձ այցելութեան գալով երէկ պատրիարքարան, իր հետ ունենալով երկու սինօդականներ, տէր Պրօքօպիոս և տէր Դօրօթէոս, ինչպէս նաև քաղ. ժողովոյ ատենապետ Կազանօվա և անդամ Լիմարաքիս էֆ.-ները։ Պատր. փոխանորդը երեք վարդապետներու և բազմաթիւ քահանաներու հետ ընդունեց օրթոդոքս եկեղեցւոյ պետը և առաջնորդեց զայն պատրիարքարանին դահլիճը, որուն դուռը կը սպասէին տէր Գրիգորիս և տէր Մաղաքիա սրբազանները՝ վարչութեան անդամ Թօփալեան և Սուքիաս էֆ.-ներուն հետ։ Երկու հոգևոր պետերը երիցս ողջագուրուելէ և դահլիճին մէջ փոխադարձ համակրական խօսքերէ յետոյ, պատրիարքարանները հետաքրքրող խնդիրներու շուրջ դարձան խօսքերը։ Տէր Եօակիմ ս. ըսաւ թէ պատրիարքարաններուն տեսակէտները չարաչար մեկնուած են. իրենք երբէք չեն ըսած և չեն պահանջած, որ կառավարութիւնն ունէ հսկողութիւն չգործադրէ վարժարանաց վրայ, ընդհակառակն՝ օր մը առաջ իսկ վարչապետին հետ ունեցած տեսակցութեան առթիւ շեշտած էր այս կէտը, բայց վարժարաններու քննութեան և կրթական ծրագրի բաշխման պարագաներուն մէջ պատրիարքարաններու վերին իրաւասութիւնն յարգուելու պէտքն զգացուած է, և զայս յարգելու համար կայ պատրիարքական ֆէրմանը, որուն հիման վրայ իրենք պաշտօն ստանձնած են։ Տէր Եօակիմ պատրիարք յայտնեց, թէ նոյնպէս դիմում ըրած է, խնդրելով որ կրօնափոխութեանց ու զինուորագրութեան խնդրոյն ալ ելք մը տրուի։

Տեղապահ ս. պատասխանեց, թէ հայոց պատրիարքարանին տեսակէտն ալ նոյնն է յունաց պատրիարքարանին հետ, և այս նպատակաւ կազմուած կրթական յանձնաժողովը նոյն եզրակացութեան եկած է, ու վարչութիւնը հիմա այդ գծին վրայէն կը քալէ։ Բացատրեց, թէ ինք կրթական մինիստրին հետ երկու անգամ տեսակցութեան առթիւ հասկցուցած է այս ամենը ու Իսմայիլ Հակկը բէյ բարեացակամ գտնուած է խնդիրը լուծելու պատրիարքարանի իրաւանց սահմանին մէջ, ու վեց ամիս պայմանաժամ տրուած է իր խնդրանաց վրայ, դպրոցներու վերաբերեալ օրինական ձևակերպութիւնները լրացնելու համար։ Տէր Վահրամ սրբազան ըսաւ, որ «մեծ յոյս ունիմ, թէ սահմանադրական կառավարութիւնը, զգալով որ որպիսի նեցուկ մըն է երկրին մէջ քրիստոնեայ տարրը իր զարգացումով և իր աշխատելու ընդունակութեամբ, անոր զգացումները չպիտի վիրաւորէ այս խնդրոյն մէջ, որ պարզ դպրոցական տրտնութեան խնդիր չէ, այլ ազգին մեր կենսական և մեծ խնդիր է, իւրաքանչիւր ազգի համար նոյն իսկ գոյութեան խնդիր է, և այս հիման վրայ պիտի պաշտպանուի գործը»։ Տէր Եօակիմ հաստատեց այս յայտարարութիւնը, և յետոյ խօսքը դարձաւ զինուորագրութեան խնդրոյն շուրջ, և տէր Եօակիմ պատրիարք հաստատեց, թէ իրեն խօսուած եղած է քրիստոնեայ զինուորներն Եմէն և Հիջազ չղրկելու համար։ Տեղապահ սրբազանն աւելցուց, թէ իրեն ալ միևնոյն խոստումն եղած է, և խօսքը շարունակելով ըսաւ. «Եթէ քրիստոնեայ զինուորները, հակառակ սկզբունքային մը ըլլալուն, ամեն զոհողութիւն յանձն առնելով՝ երկրին պաշտպանութեան համար զէնքի տակ կը մտնեն, բնականաբար իրաւունք ունին իրենց ձայնը լսելի ընել տալու այն կարգի պահանջումներու մասին, որոնք օրինական և բանաւոր հիմ ունին։ Ասոնք անհատապէս այս կարգի դիմումներ ընելու իրաւունք չեն կրնար ունենալ զինուորական կարգապահութեան տեսակէտով, և մեզ կը գրեն. մենք ալ իբրև ներկայացուցիչ կառավարութեան առջև իրենց զգացմանցը թարգման կըլլանք, որ պէտք է քրիստոնէից համար այս նոր աստիճան պարէշն աւելի դիւրատար ըլլայ. օգուտն երկրին է։ Հետևաբար զինուորներուն այս զանգատներն ի մօտոյ պիտի մատուցանենք, — ըսաւ,— պատերազմ մինիստրութեան և մեծ յոյս ունինք, որ նկատողութեան պիտի առնուին, որովհետև պատերազմի մինիստր Մահմուդ Շէվքէթ փաշա կը գնահատէ քրիստոնեայ զինուորներուն անձնուիրութիւնն և ընդունակութիւնը»։

Տէր Եօակիմ պատրիարք, լաւ ըլլալով Հասան-Բէյլիի եկեղեցւոյ քանդման պարագաները, տեղեկութիւն ուզեց, և տեղապահ ս.-ը բացատրութիւններ տուաւ այս խնդրոյն մասին, յիշեցնելով նաև եղած ձեռնարկները և աւելցնելով, որ այս խնդիրը բնականաբար ոչ միայն տեղացւոց, այլ և մեր զգացումները վիրաւորեց, որովհետև Հասան-Բէյլիի նահատակուած, չարչարուած ժողովուրդը ամեն նիւթական մխիթարութենէ զրկուած, բարոյական մխիթարութեան կեդրոն մը ստեղծել փորձեց, բայց անկէ ալ կը զրկուի հիմա. «Այս ամենը պէտք եղած կերպով բացատրեցի,—ըսաւ,— ներքին գործոց մինիստրին, որ մօտ ատենի մէջ եկեղեցին վերաշինելու խոստում ըրաւ»։

Յետոյ տէր Եօակիմ պատրիարք շեշտեց երկու, քոյր եկեղեցիներու պատրիարքարաններուն գործակցութեան պէտքին և ըսաւ, թէ երբ յարաբերական խնդիրներուն մէջ միասին գործեն պատրիարքարանները, օգտակար պիտի ըլլայ։ Նոյն իմաստով խօսեցաւ նաև տէր Վահրամ ս., աւելցնելով որ սահմանադրական կառավարութեան բարեացակամութեան վրայ մեծ վստահութիւն ունի և տարակոյս չկայ ամենևին, որ երկու պատրիարքարաններուն այս մերձեցումը կառավարութեան կողմէ չպիտի դիտուի տարբեր կերպով։

Այս ընդհանուր խօսակցութենէն վերջ պահ մը մասնաւոր խօսակցութիւններ եղան և պատուասիրութիւն տեղի ունեցաւ հիւրերուն, որ կէս ժամէ աւելի պատրիարքարանին մէջ մնալէ յետոյ մեկնեցան և տէր Եօակիմ պատրիարք յայտնեց, թէ լաւ յիշատակ մը կը տանի իր հետ այս այցելութենէն։

✦ Շ.-Կարահիսարի (Կօլօնիա) յոյն մետրապօլիտ տ. Բօլիկարպոս Պասմիադիս այս օրերս հրապարակ հանած է յունարէն տետրակ մը «Հայ եկեղեցին՝ ուղղափառութեան տեսակէտով» խորագրով, և օրինակ մը մեզ ղրկած է։ Այս տետրակը, որ «Կոնստանդինուպոլիս» թերթին մէջ իր հրատարակած յօդուածներուն մէկ հաւաքածոն է, պիտի ծառայէ իբրև մերձեցման քայլ մը հայ և յոյն եկեղեցիներուն յարաբերութեանց համար։ Հեղինակը հանգուցեալ հայագէտ Զօլաքիդիսի հայ կրօնական գրուածոց թարգմանութիւններէն ջանացած է օգտուիլ, և զայն կը յիշէ յաճախ, մետրոպոլիտն ինք հայերէն չգիտնալով։ Հեղինակն անձկանօք սպասած է «Երկու քոյր եկեղեցիներուն» ցանկացեալ միութեան օրուան, որ մասամբ եկած հասած կը կարծէ Իզմիրլեան կաթողիկոսի մահուան առթիւ երկուստեք ցոյց տրուած համակրանաց և յարգանաց ցոյցերէն։

Հայ. եկեղեցին ուղղափառ է, և պէտք է որ այլևս նախկին միութեան կապն հաստատուի, կըսէ, և կաւելցնէ թէ հայերն եւտիքական կամ միաբնակ (monophysite) եղած չեն, քանի որ Եւտիքէսն ուրիշ հերձուածողաց հետ կը մերժեն և կը նզովեն

վեն (ինչպէս Արիոսը, Նեստորը, Ասկետան, Պօղոս Սամոսացին և Լևոնը)։ Բայց աստ, բոլոր հայ ժամակարգութիւնն և ի մասնաւորի հաւատոյ հանգանակն պայծառօրէն և աներկբայապէս կապուցացանեն, թէ հայերն երկու բնութիւն կը խոստովանին ի Քրիստոս Յիսուս,—աստուածային բնութիւն և մարդկային բնութիւն,—վասն զի Քրիստոս թէ՛ կատարեալ Աստուած է և թէ կատարեալ մարդ։ Հետևաբար հայերն հակաքաղքեդոնական չեն, այլ ճշմարիտ քրիստոնեայ և ուղղափառ։ Զանոնք հերետիկոս կոչելը և ուղղափառ։ Զանոնք հերետիկոս կոչելը թիւրիմացութեան արդիւնք է. եթէ հերետիկոս ըլլային, կրնէ, կը խանգարէին հաւատոյ հին հանգանակը, ինչպէս որ բրած են Արևմտեանք (հռոմէականք) «Եւ յՈրդւոյ» խօսքը մտցնելով։ Դարձեալ հայք «Հայրապետ» չեն, վասն զի թէև «Սուրբ Աստուածին» կը յաւելուն «Որ խաչեցար վասն մեր», սակայն իրենք յոյն և լատին եկեղեցեաց նման «Սուրբ Աստուածն» ի դէմս ամենասուրբ երրորդութեան չեն երգեր, այլ միայն ի դէմս Որդւոյն Աստուծոյ, որով և կրնան նաև յաւուր պատշաճի ըսել, որ «Յարեար կամ համբարձար վասն մեր»։ Հայք արդէն յոյներուն նկատմամբ յարգանք կը տածեն։ Ուստի երկուստեք փոխադարձ գիջողութեամբ կարելի է հերձուածը բառնալ և հասնիլ միութեան, որ Յիսուսի մեծ բաղձանքն է և որուն իրականացման արժանի ըլլալու համար ջերմ մաղթանքներ կընէ գրքին հեղինակ միտրապոլիտը։

(«Բիւզանդիոն»)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ԵՂԵՐԵՐԳԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՑ

I

Մենք դպրոց չունենք։

Դպրոց, որը պէտք է լինի կրթարան ու մանուկ սերնդին պէտք է մատակարարի կեանքի և բնութեան գիտութիւն, զարգացնի նրա մտաւոր հօրիզոնը և զինի աշխատութեան լաւագոյն զէնքերով,—մենք չունենք այդպիսի դպրոց։ Ուսուցանել պիտանին, ճշմարիտը, կապել մարդկանց բնութեան հետ, համբերաշխ առաջ տանել մեր զաւակների ֆիզիքական ու մտաւոր զարգացումն՝ մենք չը գիտենք. և այն, ինչ որ մենք կոչում ենք ուսումնարան, ուսման ծրագիր, ուսուցանելու եղանակ և այլն և այլն, իսկապէս մի տանջարան է, ուր մեր կայտառ և կենսալի մանուկ սերունդը կորցնում է և առողջութիւն, և կենսուրախութիւն, և աշխոյժ, և աշխատանքի ընդունակութիւն։ Ես հետզհետէ կը զանեմ մեր դպրոցների ծրագրին, առարկաներին, գործածվող դասագրքերին, ուսուցանելու եղանակներին և դասարանական կեանքին՝ աշխատելով ապացուցանել, թէ որքան անհեռատես, որքան կամկորէն և ապուշ ենք տանում դպրոցական գործը, ինչպէս ենք մենք պատճառ դառնում հարիւրաւոր կենսուրախ պատանիների և երիտասարդների ինքնասպանութեան, բարոյական այլանդակութեան, կեանքի և աշխատանքի անընդունակութեան, լքման, խարդախութեան և վհատութեան կեանքի մէջ և ինչպէս շատ դէպքում՝ գիտակցելով հանդերձ՝ շարունակում ենք կրկնել դարաւոր սխալը և տանջում, բթացնում, բնութիւնից կտրում մեր սիրելի զաւակներին, մեր ապագայ յոյսն ու ապաւէնը։

Ցաւն այն է, որ մենք մեր զաւակների կեանքով և ապագայով աւելի քիչ ենք զբաղվում, քան մեր առօրեայ ամենամանր ու չնչին հոգսերով, հաշիւներով ու զուարճութիւններով։

Որ մենք աւելի քիչ ենք հետաքրքրվում մեր ուսումնարաններով և ուսուցանող սերնդի պատրաստութեամբ, քան ըմբիշներով, դերասանուհիներով, ցիրկով, իլլիւզիօնով, սկէտինգ-րինկով, վաճառանոցով և գինետնով և երբ մեր ամենամեծ դանձը կորցվում է, երբ ամբողջ սերունդներ այլանդակվում, մենք յաճախ զբաղված ենք ամենաանմիտ և անօգուտ խնդիրներով։

Թերթելով մեր կուլտուրայի զարգացման պատմութիւնը, կը տեսնենք, թէ որքան մեծ ժառանգութիւն է մնացել մեզ նախկին դարերի նախապաշարումներից, ձեռնածուների խաբերայութիւնից, ուժեղների բռնութիւնից, խաբեբաների հնարագիտութիւնից և այլն և այլն, տեսնում ենք, թէ ինչպիսի կեղևի տակ են թաղնված այժմս էլ այդ հնադարեան մարգարիտներն, և խեղդվում, շահագործվում, սպանվում են ամէն ինքնուրոյնութիւն, առողջ՝ բեղմնաւոր գործն ու դատողութիւն և քարեր նետվում մեր առաջադիմութեան ճանապարհին։

Տեսնում ենք այդ բոլորը, զգում, բայց շարունակում այդ՝ սև զարդերով կեանքն ու կենցաղը։

Ճիշդ նոյնն ենք անում և մեր դպրոցական կեանքում, մեր զաւակներին ուսուցանելու և կրթելու գործում։ Գիտակցաբար այլանդակում ենք նրանց այն բանով, ինչից ինքներս խորշում, փախչում ենք, դատում, դատապարտում, մերժում ու զզվում։

Մի շարք փոքրիկ յօդուածներով ես կաշխատեմ ցոյց տալ, թէ որքան անմիտ է ուրշված մեր դպրոցական տաքին—աշխատանքի և հանգստի օրերը։

Որքան վատ է կազմված մեր դպրոցների ծրագիրը, սխալ են ընտրված և դասաւորված դպրոցական առարկաները։

Որքան վատ և անհամապատակ են աւանդվում յիշված առարկաները և ի՛նչ է մնում նրանցից դպրոցական նստարանից ազատվելուց յետոյ։

Որքան սխալ է մեր ուսուցանելու եղանակը, դասարանի չոր ու ցամաք, անկենդան, մեռած պատերի մէջ։

Որքան ենք քայքայում մեր աճող սերնդի մտաւոր և ֆիզիքական կեանքը և ինչպիսի՛ պալիատիվ միջոցներով ենք ուզում բժշկել այն։

Որքան պատրաստված սերունդ ունենք ուսուցանելու գործի համար և ի՛նչ ծանրոցով ենք նրանց ուղարկում մանուկների ուսման ու կրթութեան գործն առաջ տանելու համար։

Այս աշխատանքի հարկադրեցին ինձ մի քանի դէպքեր մեր «լաւագոյն» դպրոցների կեանքից ու մեր մամուլի մէջ տեսնված մի շարք թղթակցութիւններ՝ աճող սերնդի ֆիզիքական և բարոյական քայքայման մասին։

Սկսենք այս վերջիններից։

Ուսանող սերունդը ամենայն հեշտութեամբ անձնասպանութիւն է գործում. դպրոցական մանուկները դալկացած են, վատառողջ, ջղային։ Դպրոցական կեանքը քայքայում է նրանց ֆիզիքական առողջութիւնը, թուլացնում նրանց նեարդային համակարգութիւնը։

Պէտք է բուժել։

Բուժենք։

Ի՞նչ միջոցներով։

Թողնենք ամէն ինչ իր նախկին կացութեան մէջ։ Շարունակենք նրանց քայքայման գործը։

Բժշկելը հեշտ է։

Դուրս բերենք նրանց դասերից յետոյ դպրոցի բակը, կանգնեցնենք շարքերով, կատարել տանք որոշ շարժումներ, մտցնենք մարմնամարզութեան դասեր, և նրանք կը բժշկվեն։

Ճիշդ է, մեր սահեղծած դպրոցը այնպէս է դրված, որ նա չէ կարող չը քայքայել, բայց մտցնենք մարմնամարզութեան դասեր, և մեր շնորհիւ քանդվածը կը շինվի, կը շտկվի...

Խղճուկ ու ցաւալի հոգեբանութիւն։

Մենք գիտենք, որ որոշ ապականութիւնից, կեղտոտ ու վատառողջ միջավայրից ծնունդ են առնում ամէն տեսակ տարափոխիկ հի ւանդութիւններ, ծնունդ են առնում խօլերան ու ժանտախտը։

Վնաս չունի. այդ միջավայրերը թող մնան իրենց նախկին կացութեան մէջ, թող ճահճայնութեան ավելն իրենց մահաբեր շունչն ամէն կողմ և հիւանդացնեն մարդկանց։ Ջօր տուէք կարբոլեան թթուտին և բօռկինեան կաթիլներին և կը կարողանաք պահպանել ձեր առողջութիւնը։

Թողէք դպրոցները նախկին դժբաղդ կացութեան և շրջանակի մէջ. զօր տուէք և շարունակէք քայքայել խեղճ մանուկների ֆիզիքական ու մտաւոր աշխարհը. միայն մտցրէք պարտադիր մարմնամարզութիւն, հրաւիրեցէք յատուկ ուսուցիչ, մի ունտէրօֆիցեր, և ձեր մանուկների՝ ուսումնարանի և ուսուցիչների շնորհիւ՝ քարուքանդ եղածը նա կը վերականգնի։

Այս չէ, պարոններ, մեր և մեր հրապարակախօսութեան վերջին ձայնը. այս չէ ձեր առաջարկած խղճուկ միջոցը և ակամայ խոստովանութիւնը, որ առայժմս ուսուցիչն ու ուսումնարանը գործում են մի սոսկալի աւերմունք, որը պէտք է բժշկել, որի առաջն անհրաժեշտ է առնել, և այդ՝ մարմնամարզութեան դասերով։

Խեղճ մանուկ սերունդ, թշուառ ու անմիտ բժիշկներ։ Իրանցի

ՄԱՆՐ ՎԱՐԿԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԳԻՒՂԵՐՈՒՄ*)

IV

Ապացուցված փաստ է, որ առանց վարկային հաստատութիւնների շօշափելի օգնութեան, աներևակայելի է ժամանակակից գիւղի արդիւնաբերութեան ուժեղ և հաստատուն զարգացումը, իսկ առանց վերջինիս անհնար է որևէ տնտեսական առաջադիմութիւն գիւղական աշխարհում։

Երկրագործ ժողովուրդը, կենսական անհրաժեշտ բարիքներ արտադրող ու մատակարարող դասակարգը, ներկայումս մեծ կարիք ունի վարկատու-կօօպերատիվ հաստատութիւնների, որոնք միայն կարող են նրա՝ մահվան ճիրաններում գտնվող տնտեսութեանը կեանք ներշնչել և դնել նրան աւելի ռացիօնալ հիմունքների վրա, որով գիւղացին ընդ միշտ կազատվի բնական և արհեստական պատահարներից։

Կովկասի սովատանջ գիւղացիութիւնը մի քանի տասնեակ երկար ու ձիգ տարիներ տեող քայքայիչ տագնապներին համաբեա կուլ է գնացել։ Գիւղի աշխատաւոր տարրի պարբերական սովածութիւնը, անասնամահ կեանքը ներկայումս ուղղակի անտանելի է դարձել։ Սովալլուկ մասսային օր առաջ հարկաւոր է դուրս հանել այդ դժնդակ պայմաններից և դնել մարդավայել դրութեան մէջ։ Որքան շուտ, այնքան լաւ։

Լայնատարած Ռուսաստանի դարաւոր տանջվող և նահատակ գիւղացիութեան մէջ պարթել է ինքնօգնութեան փրկարար գաղափարը։ Ռուս «մուժիկը», չը նայած տընտեսական դժնդակ պայմաններին, փորձում է բարելաւել իր քայքայված տնտեսութիւնը։

Վերջին տարիներս Ռուսաստանի համար բոլոր նահանգներում սկսվել է զօրեղ արտայայտութիւններով վարկատու-կօօպերատիվ շարժումը, որը օրէց-օր աւելի ու աւելի ամրանում և տարածվում է գիւղական լայն խաւերում և մօտիկ ապագայում նոյնիսկ մինչև Հիւսիսային Կովկասը կը տարածվի այդ հիմնարկութիւնների չափազանց խիտ ցանցը։

Ներկայումս Կիևի նահանգում գոյութիւն ունեն 160 վարկատու-կօօպերատիվներ, որից 58 վարկային և 102 փոխատու-խնայողական ընկերութիւններ են։ Նիժեգորոդեան նահանգում 1910 թ. կային 102 վարկային ընկերութիւններ, իսկ ներկայումս կայ 130, մօտ 32,233 անդամներով և 1.691,715 ր. դրամագլխով։ («Кавказское Хозяйство» № 18. 1910 г.)

Ամբողջ Ռուսաստանի մանր-վարկատու հաստատութիւնները տարեկան բաց են թողնում 70 միլիօն րուբլի. բայց եթէ այդ ըստ երևոյթին խոշոր գումարը բաժանելու լինենք 300 ր. տար. բիւջետ ունեցող 10 միլիօն ծխերին՝ կը ստանանք... 7 րուբ. մի աննշան օգնութիւն, որ չէ կարող գիւղի չքաւորներին ազատել ամենազօր կուլակների ցանցերից։ («Сельскій Хозяинъ» № 21)։

Ռուսաստանի հսկայ գիւղացիութիւնը ծանր, երկարատև ճգնաժամերից խրատված ցանկանում է շուտով իր տնտեսութիւնը դնել կանոնաւոր հիմքերի վրա։

Բայց մեզանում այդ շարժումը չափազանց թոյլ ձևերով է արտայայտվում։ Այդ օգտակար հիմնարկութիւնների նշանակութիւնը դեռ պարզ չէ մեր գիւղացիութեան 3/4-ի համար։ Կօօպերատիվ վարկային հաստատութիւնները վախվխելով, դողդողալով են մտնում գիւղը, շատ անգամ այնտեղից անյիշտ հալածվում ընդմիշտ։

Մեր գիւղացին այդ հիմնարկութիւններին չափազանց կասկածանքով է մօտենում և մի փոքրիկ անաջողութեան դէպքում իր երեսը շուռ է տալիս նրանցից։

Դարևոր խաւարը և տնտեսական ծանր հարուածները մեր գիւղացուն ուղղակի 22մեցրել և կասկածոտ են դարձրել։

Մի երկրում, ուր գոյութիւն չունի զեմստվօ, ուր հասարակական կուլտուրական գործերը անտէրութեան են մատնված, ուրիշ կերպ էլ չէր կարող լինել։

Կովկասի ընդարձակ նահանգներից է Երևանինը, որի մօտ 1 մլ. ազգաբնակութիւնից 808,642-ը գիւղացիներ են. մանր տնտեսութիւնների թիւը հասնում է 107,647-ի։

«Памятная Записка» պաշտօնական հրատարակութիւնից երևում է, որ մանր-վարկի հաստատութիւնները նահանգում սկսվել են հիմնվել 1900 թ., բայց կանոնաւոր տարվում է միայն վերջին տարիներս։ Միայն 1909 թվի վերջը նշանակվեցին վարկային և 11 փոխատու-խնայողական ընկերութիւններ։ Այդպիսով 42,561 հոգու կամ 5665 տնտես. ընկնում է մի վարկային ընկերութիւն, որը իր 2,000—3,000 ր. հիմնական դրամագլխով չէ կարող սոված գիւղերին զգալի օգնութիւն հասնել։

Փամբակի շրջանը իր 40,000 բնակչով ունի 3 վարկատու ընկերութիւն, որոնք հազիւ 400 անդամ ունեն։

Ներկայումս այդ հաստատութիւններին պակասում է դրամական ոյժը, ուստի նրանք համարեա դատապարտված են անգործունէութեան։ Մ. Ղազարեան

(Վերջը միւս անգամ)

ՊՕՂՈՍ ՇԱՂԻՆԵԱՆԻ ԹԱՂՈՒՄԸ

Երէկ, ապրիլի 19-ին տեղի ունեցաւ Պօղոս Շաղինեանի թաղումը։ Ինչպէս արդէն յայտնել ենք, հանգուցեալը թողել է բարեգործական նպատակով 75,000 րուբլի, յանձնելով գործադրութիւնը Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան։ Յուղարկաւորութեանը մասնակցում էին քաղաքային ինքնավարութիւնը ի դէմս քաղաքագլխի և ձայնաւորների, Ներսիսեան, առևտրական և արհեստագիտական դպրոցները ի դէմս սաների և տեսուչների, և քաղաքացիների խուռն բազմութիւն։ Քաղաքային տան առաջ քաղաքագլուխ Ա. Խատիսեան մի դամբանական խօսեց շեշտելով այն հանգամանքը, որ հանգուցեալը իր բարեգործութիւնները կատարել է ինքնաբերաբար և ընդհանուր մարդասիրական ոգով, առանց ազգութեան խտրութեան։ Դագաղի վրա դրված էին բազմաթիւ պսակներ, որոնց մէջ և քաղաքի կողմից։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Կովկասի Փոխարքան հաստատեց քաղ. դումայի այն որոշումը, որի համաձայն Թիֆլիսում 200 դես. տարածութեամբ մի հողաբաժին է յատկացվում ապագայ բարձր կրթական հաստատութեան համար։ («К.»)

— Մեզ հաղորդում են, որ վաղը Հայ Գիւղատնտեսական և Տնայնագործական Ընկերութեան նիստում կը զեկուցվեն մի քանի հետաքրքրական տեղեկութիւններ բամբակագործութեան ընդարձակվելու մասին մեր երկրում։ Միևնոյն նիստում կը զեկուցվեն հաղորդագրութիւններ Եղիզարեան գիւղատնտեսական դպրոցի մասին Մեծ-Ղարաքիլիսայում և Բուղաղեան գիւղատնտեսական դասընթացքի մասին Սաղեանի շրջանում։

— Պետերբուրգի բարձրագոյն գիւղատնտեսական կուրսերի ղեկավար Ն. Կարակաշ դիմել է Հայ Գիւղատնտեսական և Տնայնագործական Ընկերութեանը, հարցնելով թէ ինչ ծրագիր ունի Ընկերութիւնը այս տարվայ իր ամառային դասընթացքների վերաբերութեամբ և արդեօք կարող է տեղ տալ ուսանողներին գիւղատնտեսական պարապմունքների համար։ Ընկերութիւնը տուել է պատասխան, յայտնելով որ ուսանողների համար բաց կը լինեն այն բոլոր պարապմունքները, որոնք կազմակերպված կը լինեն Ընկերութեան կողմից։

— Ապրիլի 18-ից Անդրկովկասեան երկաթուղիների վրա սահմանվեց գնացքների ամառային երթևեկութիւն։

— Ապրիլի 21-ին Դրէյվնիցկին իր օդապարիկով կը բարձրանայ երկրորդ անգամ։

— Մուխրանեան կամուրջի բացումը ապրիլի 23-ից յետաձգվեց հետևեալ օրվան, այսինքն կիրակի՝ ապրիլի 24-ին։

— Այսօր տեղի կունենան երրորդ ձիարշաւները։

— Ապրիլի 30-ին Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովում Ալ. Քալանթար զեկուցում կը կարդայ բարձր կրթական հաստատութեան մասին, իսկ Վինոգրադովը՝ «Թռչունների դերը գիւղատնտեսութեան թշնամիների դէմ կռուելու մէջ»։

— Թիֆլիսում ապրիլի 21, 22, 25, 26, 29 և 30-ին, Հալաբարում, տեղի կունենան զինուորական հրացանաձգութիւններ։

— Կիրակի, ապրիլի 24-ին, Ժողովրդական Տանը տեղի կունենայ ռուս երաժշտասէրների խմբի բեմիսեր Կուզմովի բեմական գործունէութեան 15-ամեակի տօնումը։ Այդ օրը խումբը կը տայ օպերային ներկայացում։

— Մողնու եկեղեցու ծխականների մի շրջանի մէջ ընտրված մասնաժողովը, որի նախագահն է երէցփոխ գեներալ Բաղդասար Գալստեան և անդամները՝ Օրբէլ Օրբէլեանց և Վլադիմիր Քալանթարեանց, յայտարարել է, որ առաջիկայ մայիսի 22-ին կատարվելու է այդ եկեղեցու աւ. քահ. Սիմէօն Զմշկեանի քահանայութեան 50-ամեակը։ Ցանկացողները՝ մասնակցել այդ յոբելեանին՝ պէտք է յայտնեն յիշեալ երէցփոխին։

— Թոյլատրված է, «Кав.»-ի ասելով, խաղալ հետևեալ պիէսները կովկասեան բեմերի վրա. 1) «Հայէն II» դրամա 3 գործ. և 2) «Վօլօկիտա» կօմ. 3 գործ.։

— Վաղը բժշկական ընկերութեան շէնութեան մէջ, երեկ. ժամը 8-ին, Ն. Պրօստօսէրտօվը և Եւանգուլեանը կը կարդան դասախօսութիւններ։

— «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան գործի քննութեան արձանագրութիւնը, որը բաղկացած է մօտ 6—7000 տպագրված մեծադիր երեսներից (слѣдственный матеріалъ), հաստատ աղբիւրից յայտնում են, որ արդէն պատրաստ է և մայիսին կը բաժանվի նոյն գործով մեղադրվող անձերին։ Իսկ մեղադրական ակտերը կը յանձնեն յունիսի վերջերին։ Գրաւականով դուրս եկած մեղադրվողները քննական արձանագրութիւնը կը ստանան Թիֆլիսում՝ ովքեր ապրում են Կովկասում, իսկ մեղադրական ակտերը՝ իրանց բնակավայրերում։ Կովկասի Փոխարքայի կողմից թոյլ է տրված վերադառնալ Կովկաս «Դաշնակցութեան» գործով մեղադրվող Շուշի քաղաքացի Գերասիմ Բալայեանին, որը հեռացված էր 1910 թւին Կովկասի շրջաններից, 5 տարի ժամանակով։

— Կովկասի Հայոց Բարեգ. Ընկերութեան խորհուրդը ստացել է հետևեալ նուէրները. Վաղ. Աւետիսեանից 5 կտոր գիրք, Մ. Բուդաղեանից, Թորամանեանից, Ա. Աֆեանից մի-մի գիրք, բժ. Մեհրաբեանից 3 գիրք, Շիրվանզադէից՝ ժողովածու երկերի I, II և III հատորներ և «Նամուս», Յովհ. Զաթլաբաշեանից՝ «Արարատ» 1908 թ., «Դպրոց» մանկավարժական ամսագիր 1874—1876 թ. թ., «Սիօն» ամսագիր 1866 թ., «Մասիս» շաբաթաթերթ 1884—1887 թ. թ., տիկ. Իւլիա Սպենդիարեանից յօգուտ որբանոցի 3 ր., Սակայեանից՝ կուլիչ և պասկա 22 ֆ., Սալակայեվայից՝ կուլիչ 10 ֆ.։ Խորհուրդը յայտնում է վերոյիշեալ նուիրատուներին իր խորին շնորհակալութիւնը։

— Ապրիլի 18-ին, Թիֆլիսում, Կարսի շրջանի բնակիչ Լէօնտի Սիմակովը (բանուոր) բաղնիսից յետոյ իրան վատ զգաց և հէնց բաղնիսումն էլ յանկարծամահ եղաւ։

— Նոյն օրը Միքայէլեան փող. № 23 տանը ապրող Թիֆլիսի պատուաւոր տոհմական քաղաքացի Յովհաննէս Տէր-Նիկողոսեանը հարբած ժամանակ խմեց կարբոլեան թթուտ, փակվելով իր սենեակում։ Նրան տարան Միքայէլեան հիւանդանոց, ուր բժիշկները գտան, որ նրա կեանքը վտանգի մէջ է։ Ինքնասպանութեան փորձի դրդապատճառը առ այժմ յայտնի չէ։

— Բագւում, «Баку» լրագրի ասելով, Կուլտուրական Միութեան գեղարուեստական սեկցիայի նախաձեռնութեամբ կազմված է հետևեալ յոբելեանական մասնաժողովը Շիրվանզադէի համար. պատուաւոր նախագահ՝ Զաւէն վարդ., նախագահ՝ տ. Ս. Աղամեան, փոխ-նախագահ՝ Ա. Տէր-Ստեփանեան, քարտուղար՝ Ս. Ալիքեանն։ Մասնաժողովն ունեցել է մի քանի խորհրդակցութիւններ Թիֆլիսի յոբելեանական յանձնաժողովի նախագահ Մելիքեանի ներկայութեամբ և մշակել է յոբելեանի ծրագիրը։ Յոբելեանական ներկայացումը վճռված է կատարել մայիսի 14-ին։ Ներկայացումից առաջ Ա. Բալայեանը ռեֆերատ կը կարդայ Շիրվանզադէի մասին, յետոյ կը լինի ապօթէօզ, իսկ հետևեալ օրը՝ ճաշ։

— Աղնախի գաւառում 10 դեսեատին տարածութեան վրա երևացել են դաշտամկներ։

— Շամախուց գրում են «Հօրիզոնին» հետևեալը. «Ամսիս 12-ին հրաւիրված էին Շիրվանզադէի տաղանդը յարգողները խորհրդակցելու, թէ ինչ ձևով տօնել մեր համաքաղաքացի, շնորհալի վիպասան-թատերագրի 30-ամեայ բեղմնաւոր աշխատանքի յոբելեանը։ Բոլոր միւս յոբելեաններին շամախեցիք մասնակցել են միմիայն շնորհաւորական հեռագրով։ Այս անգամ, կարծես, գիտակցում էին, որ բացի բարոյականից, աւելորդ չէր լինել մտածել նաև նիւթականի մասին։ Տաք վիճաբանութիւն էր տիրում ժողովականների մէջ. ժողովը որոշեց 1) Քանի որ Շիրվանզադէն շամախեցի է, բայց դժբաղդաբար, միմիայն անունով, և այսօր էլ յարգելի յոբելեարը իր հայրենիքի ներկայ վիճակի մասին հազիւ թէ գաղափար ունենայ, ուստի ցանկալի է Շիրվանզադէին կապել իր հայրենիքի հետ, և այդ նպատակով ձեռք բերել, հէնց այժմ, մի հողաբաժին և նուիրել յոբելեարին մայիսի 7-ին։ 2) Շիրվանզադէն բերև վիպասան-թատերագիր ցայսօր էլ անծանօթ է մնում մեր հասարակութեան լայն խաւերի համար, ուստի կազմակերպել մի գրական առաւօտ մայիսի 7-ին, մուտքը ձրի, և ծանօթացնել հանդիսականներին Շիրվանզադէի կենսագրութեան և գրուածքների հետ»։

— Բաթումից մեզ գրում են. «Այսօր առաւօտեան 11 ժամի մօտերին կարբոլեան թթուտով թունաւորվում է օրիորդ Հայկանոյշ Մէրուժանեան, որ անցեալ տարի աւարտել էր քաղաքիս օրիորդաց գիմնազիայի դասընթացը. մի գեղեցիկ ու նազելի կազմուածքով, վերին աստիճանի բարեբարոյ պատուական աղջիկ էր, հազիւ 19 գարուն անցրած։ Ոմանք ասում են, որ կարբոլեան թթուտը սխալմամբ է ընդունել, ոմանք պնդում են, որ ինքնաթունաւորութիւնը նախամտածված է եղել, հիմնվելով այն բանի վրա, որ մահվան նախընթաց երեկոյեան խիստ յոռետես հայեացքներ է յայտնել կեանքի աննպատակութեան մասին։ Մահվանից յետոյ ոչ մի տող գրուածք չէ թողել։ Ապրում էր տան մէջ սիրված, դրված էր նիւթապէս ոչ կարօտաւոր պայմաններում։ Նրան մօտից ճանաչողների ամբողջ շրջանը գտնվում է շատ ծանր կացութեան մէջ։ Թունաւորվելուց յետոյ տանում են զինուորական հիւանդանոց, բժիշկների բոլոր աշխատանքն ի զուր է եղնում. չեն կարողանում ծաղիկ կեանքն ազատել թոյնի մահաբեր հարուածից։ Թունաւորվելուց մի ժամ հազիւ անց՝ ներս են բերում իր սենեակը Հայկանուշի պաղած դիակը...»։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՎՐԱՑ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

— Վրաց կին գրող Եկատերինէ Գաբաշվիլիի գրական գործունէութեան յոբելեանական հանդէսը կատարվելու է վրաց թատրոնում առաջիկայ մայիսի 1-ին։ Այս որոշումը վերջնական է։

— Ապրիլի 16-ից Թիֆլիսում լոյս է տեսնում մի ամենօրեայ օրաթերթ «Սախալխո Սաքմէ» անունով։

— «Սախալխո Սաքմէ» թերթին գրում են Պետերբուրգից.

«Պետերբուրգ եկաւ հռչակաւոր Գիօրգի Ամիլախվարին իր ինդուշ պահակներով և բանակցում է կառավարութեան հետ՝ իր հողերը վաճառելու համար։ Կառավարութիւնը պատասխանել է, որ ինքը մեծ ուրախութեամբ կը գնէր նրա կալուածները, եթէ իշխ. Ցիցիանովների կալուածների գնմանը ձեռնարկած չը լինէր։

«Երէկ հաղորդեցին, որ կառավարութեան աջակցութեամբ Ամիլախվարիի հետ բանակցութեան մէջ է մտել Դոնի կօզակների համայնքը, որը ցանկանում է գնել վերոյիշեալ կալուածները, որոնց վրա կը բնակեցվեն Նովօչերկասկի կօզակները։ Ամիլախվարիի կալուածքի տարածութիւնը 35,000 դեսեատին է, որը գնահատվում է մի քանի հարիւր հազար րուբլի։ Եթէ աջողվի կօզակների համայնքին գնել այս կալուածքները, այն ժամանակ նրանից վրա ապրող վրացի գիւղացիները պիտի հեռանան։

«Հաղորդեցին և այն, որ եթէ Դոնի կօզակների համայնքի հետ առևտուրը աջողութեամբ չը պսակվի, այն դէպքում սրան կը յաջորդի երկրորդ կօմբինացիան, որի էութիւնը կայանում է նրանում, որ Ամիլախվարին կը խնդրէ կառավարութիւնից պետական բանկին մնացած կալուածներից մեկի հետ փոխանակել իր կալուածքը։ Նրա խնդրած կալուածը պիտի գտնվի Ռուսաստանի ներքին նահանգներից մեկում։

«Այս կօմբինացիան կառավարութիւնը կընդունէ։ Ամիլախվարին այն էլ է ասել, որ եթէ վրացիները այժմ և եթ նրան վճարեն 60,000 րուբլի կանխիկ, իսկ մնացորդը ապագայում մաս առ մաս, այն դէպքում նա կը հրաժարվի իր կալուածները վաճառելու մտադրութիւնից»։

*) Տես «Մշակ» № 64.

◆ Ամսիս 21-ին կը կայանայ Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը, որի նախագահ զինորայ Կաղբէկը վերջնականապէս հրաժարվում է նախագահութիւնից։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Ապրիլի 17-ին, Վրաց Թատրոնում դերասան Շաքրօ Սափարովի նախաձեռնութեամբ խաղացվեց վրաց ազգային գործիչ Անտոն Փուրցելաձէի «Մեծ սերուհ Սաակաձէ» պատմական 5 գործ. պիէսը։ Պիէսի հերոս Գիօրգի Սաակաձէն գործելիս է եղել XVI դարի վերջերում, երբ մի կողմից պարսիկների ճնշումների, իսկ միւս կողմից վրաց իշխանների անմիաբանութեան և ենթակների և վրաց արքայ, մանուկ և անհաստատական Լուարսաբի յարուցած հալածանքների շնորհիւ ճըշմարիտ հայրենասէր, բայց ոչ հեռատես ազնուական Սաակաձէն նախ դիմում է պարսից արքունիքի և ապա օսմանեան սուլթանի օգնութեան, որոնց և դաւադրութեամբ սպանվում է, երբ նրա Թաղելով ու ձեռացած և վերականգնած Վրաստանի վառ յոյսն ու իղձը։ Թատրոնը լի էր ծայրէ ի ծայր հասարակ ժողովրդով։ A.

Ճակատէն (Ղափան), 10 ապրիլի

Ապրիլի 3-ին տեղիս ծխ.-դպ. դահլիճում, ղեկավարութեամբ տեղական ուսուցիչ Ստամբոլեանի և մասնակցութեամբ տեղական սիրողներ Ա. Դաւթեանի և Ս. Համբարձումեանի, աշ.-աշակերտուհիները ներկայացրին Ալ. Արէյեանի «Գիւղի վարժուհին» պիէսան 2 գործ. յօգուտ նոյն ծխ.-դպրոցի։ Խաղն անցաւ շատ աջող։ Ներկայացումից յետոյ աշ.-աշակերտուհիները գեղեցիկ կերպով արտասանեցին ոտանաւորներ և խըմբով երգեցին ժողովրդական մի քանի պարերգեր, որ առանձին ուրախութիւն պատճառեց հանդիսականներին։ Դահլիճը լիքն էր երեւելի հասարակութեամբ, որ ցրվեց գոհ։ Զուտ արդիւնք մնաց 8 ր.

Գաւառական Թատերասէր

ՄԱՄՈՒԼ

Ով ամենափոքր, ամենաաղքատական ծանօթութիւն ունի լեզուագիտութեան կոչված գիտութեան հետ, մարդկային կուլտուրայի պատմութեան հետ, ֆոլկլորի պատմութեան հետ, նա գիտէ, թէ ամեն մի ազգի, ժողովրդի պատմութեան, մանաւանդ հին պատմութեան համար որքան թանգագին և կարեւոր նիւթեր են հայթայթում գաւառաբարբառները։ Եւ գաւառաբարբառների ուսումնասիրութեան գործով զբաղված են բազմաթիւ գիտնականներ բոլոր լուսաւորեալ երկիրների մէջ։

Սական այդպէս չէ մեր մէջ։ Հայ վիպասանը վեր է կենում և քարոզում, թէ պէտք է գաւառաբարբառները չքանան։ Այդպիսի հոյակապ միտք յայտնում է հայ գրող Շիրվանզադէն «Հօրիզոնի» № 80-ում։

Եւ այդ ուղղակի ապշեցուցիչ միտքը քարոզվում է այն հիման վրայ, թէ իբր՝ երբ գաւառաբարբառները չքանան, այն ժամանակ միայն հայերը կունենան մաքուր գրականական լեզու։ Այնպէս, պաֆոսով բացագանչում է գիտնականութեան տօգան հագած Շիրվանզադէն, «հայ լեզուն կը մնայ կոպիտ, իսկ կոպտութիւնը քաղաքակրթութեան ամենամեծ թշնամին է»։ Պրծաւ գնաց։

*

Կ. Պոլսում այս տարվայ փետրվար ամսից սկսել է հրատարակվել «Մարմնամարզ» անունով պատկերազարդ մի ամսաթերթ, որի առաջին համարը ստացանք այս օրերս։ Խմբագրական յօդուածի մէջ նոր հանդէսը յայտնում է, որ «Թիւրքահայ գրականութեան մէջ մեծ պակաս մը գոցելու համար, ձեռնարկած ենք հրատարակել ներկայ ամսաթերթը», որուն գլխաւոր և գրեթէ միակ նպատակը պիտի ըլլայ հայերէն գիտցողներուն հասկցնել, թէ ամեն բանէ առաջ մարդ կենդանի մըն է, ու պարտաւոր է իբր բանաւոր էակ՝ իր ունեցածը, այսինքն մարմինը խնամել և բարելաւել։ Ուրեմն ամսաթերթը պարապվելու է գլխաւորապէս ֆիզիկական դաստիարակութեան խնդրով։

Աչքի է ընկնում տպագրութեան և պատկերների մաքրութիւնը։ Առ հասարակ ամսագիրը կազմված է աջող՝ բովանդակութեան կողմից։

*

Ողջունել պէտք է և Տրապիզոնում այս տարվայ սկզբից դոկտոր Վահան Ղազարեանի ձեռնարկած «Բժիշկ» բժշկական և առողջապահական ամսաթերթի հրատարակութիւնը, որի առաջին երկու համարները ստացանք։

Նախաբանի մէջ խմբագիր-հրատարակիչը յայտնում է, թէ «1911 թուականը Թիւրքահայ գրականութեան պատմութեան համար խիստ նշանակալից ու աննախընթաց դէպքով մը կը սկսի, այն է «Բժիշկի» երևումը»։ Մենք չը գիտենք, թէ ճի՞շդ է, որ մինչև այսօր Թիւրքահայերի մէջ չէ հրատարակվել որևէ առողջապահական կամ բժշկական թերթ և «Բժիշկը» առաջինն է իր տեսակի մէջ, բայց պարզ է, որ ներկայումս «Բժիշկը» գալիս է լրացնելու Թիւրքահայ կեանքին մէջ մի մեծ պակաս։

Եւ ի նկատի ունենալով, որ մինչև այժմ հրատարակված երկու համարները կազմված են խնամքով և հմտութեամբ, մենք ողջունում ենք «Բժիշկի» երևումը և ամենայն աջողութիւն ենք ցանկանում նրան։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Բոստով Դ/վ., 14 ապրիլի

Ամսիս 3-ին Սեդրակ Խաթանասեանի երեկոյթին անմահ Խ. Աբովեանին կանգնվելիք յուշարձանի համար հանգանակված 15 ր. 50 կոպէկը փոխադրում եմ պօստով խմբագրութեանդ անունով։

Մասնակցողներն են՝ Սեդրակ Խաթանասեան 3 ր., Միսաք Խաթանասեան, Կարապետ Առաքելեան 2-ական ր., Յարութիւն Մէչէնեան, Մկրտիչ Պօպով, եղբ. Եղիազարեան, Տիգրան Թիւթիւնճեան, Յովհաննէս Ուզունեան, Ստեփան Տէր-Կարապետեան, Մուրսալ Բաղիրով, եղբ. Բաբաբեան 1-ական ր., Աստուածատուր Յովհաննիսեան 50 կ.։

Յ. Մէչէնեան

Ծանօթ. խմբ.—Այս գումարը ուղարկեցինք Բագուի Կուլտուրական Միութեան։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Կանանց բժշկական ինստիտուտը Կոկօրովի կտակով ստանալու է կէս միլիօն րուբլի։

◆ Սամարղանդում սոսկալի փոթորիկը խոշոր վնասներ պատճառեց այգիներին։

◆ Պրօֆեսօր Մէչնիկովը ընդունեց Ստոլիպինի առաջարկութիւնը և համաձայնեց իր ձեռքում կենտրոնացնել ընդհանուր հակաժանտախտային ձեռնարկութիւնների ղեկավարութիւնը Աստրախանի նահանգում։

◆ Սալօնիկի լաւատեղեակ շրջաններում կարծում են, որ Թիւրքական ճգնաժամը վերջացած չէ, այլ ժամանակաւորապէս յետաձգված է։ Սուլթանի ճանապարհորդութիւնից յետոյ կարող են տեղի ունենալ խոշոր քաղաքական փոփոխութիւններ։ Հիլմի փաշան կը նշանակվի մեծ վէզիր, որից յետոյ կաբինէտը կը խզէ իր յարաբերութիւնները երիտասարդ-թիւրքերի հետ։

◆ Էնվէր-բէյը բանակցութիւններ է վարում ապստամբ ալբանացի պարագլուխների հետ։

◆ Ալբանացիների սուրը աջ ու ձախ կտրում է։

◆ Պէկինի հայրենասիրական ընկերութիւնը դիմեց գաւառական բոլոր ժողովներին, խնդրելով ներկայացուցիչներ ուղարկել մայրաքաղաք խորհրդակցելու հայրենիքը սպառնացող վտանգից ազատելու միջոցների մասին։

◆ Վերջնականապէս վճռվեց, որ Սօֆիայում ազգային մեծ համագումարը կը կայանայ յունիսին։

◆ Բելգրադում ցոյցերն այն աստիճանի հասան, որ Պետր թագաւորը հնարաւոր գտաւ իր ճանապարհորդութիւնը յետաձգել։ Միլովանովիչի հրաժարականը օրվայ խնդիր է։

◆ Մադրիդում շտապով պատրաստութիւններ են տեսնվում զօրքեր ուղարկելու Մարօկկօ։

◆ Սիբիրի երկաթուղու շրջանում գողացված ապրանքների արժէքը հաւասարվում է 1.300,000 րուբլու։

◆ Նախագծվում է վերակազմել ռուսական ծովային ույժերը։

◆ Աւստրիական կաբինէտը հրաժարական տուեց։ Լուրերին նայած, կազմվելու է կօալիցիօն կաբինէտ։

◆ Տօկիօյից հեռագրում են, որ ծովային մինիստրութիւնը կազմել է Եապօնիայի ծովային ույժերը ուժեղացնելու նոր նախագիծ։

◆ Պետերբուրգի կանանց բժշկական ինստիտուտի պրօֆէսօր Սալազկինը պաշտօնից արձակվելու առիթով ստանում է բազմաթիւ համակրական հեռագիրներ։

◆ Ծովային մինիստրը Պետական Դումային է ներկայացնում մի օրինագիծ ռազմի նաւատորմը վերականգնելու մասին։

◆ Պետերբուրգի քաղաքային վարչութիւնը կտրականապէս մերժեց արդարադատութեան մինիստրի առաջարկութիւնը վճարով կամ ձրիաբար հողաբաժին յատկացնելու դատական հաստատութիւնների նոր շինութիւնների կառուցման համար։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

18 ապրիլի

ՊՕԼՏԱՎԱ։ Այրվեց գլխաւոր սինագօգը։ Վնասը 100 հազար րուբլու է։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐ։ Փակվեց Կուբանի շըրջանի բժշկական առաջին համագումարը։ Մասնակցում էին 100 բժիշկներ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Բացվեց պաշտօնապէս նաւագնացութիւնը Նէվայի վրա։

Չերնիգօվի նահանգի կողմից Պետական Դումայի անդամ Գլէբօվ 1-ինը հրաժարվեց անդամութիւնից։

«Звѣзда» լրագրի խմբագիրը ենթարկվեց 500 րուբլի տուգանքի։

Վերադարձաւ առևտրի մինիստրը։

Վերջին օրերի ընթացքում երևան հանվեցին 27 սուր որովայնային հիւանդութիւններ։

ՄՕՍԿՎԱ։ Ձերբակալվեցին բարձր կրթական հաստատութիւնների չորս ունկնդրուհիներ գաղտնի թղթերով։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Օդագնաց Մատիէվիչը, թռչելով երեկոյեան եղբօր հետ, ընկաւ։ Երկուսն էլ մահացան։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ամառային երթեւեկութիւն)

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ՝ արագ № 2 գնացքը՝ 9 ժ. 38 ր. առաւօտ., Աղստաֆա է հասնում 12 ժ. 15 ր. կէսօրին, Գանձակ՝ 2 ժ. 47 ր. ցեր.., Եւլախ՝ 4 ժ. 20 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ՝ 8 ժ. 10 ր. երեկ., Բալաջարի՝ 11 ժ. գիշ., Բագու՝ 11 ժ. 33 ր. գիշեր.: Պօստային № 4 գնացքը՝ 12 ժ. 36 ր. գիշ., Աղստաֆա է հասնում 3 ժ. 28 ր. գիշ., Գանձակ՝ 6 ժ. 37 առաւօտ., Եւլախ՝ 8 ժ. 35 ր. առաւօտ., Հաջի-Կաբուլ՝ 1 ժ. 7 ր. կէսօր., Բալաջարի՝ 4 ժ. 24 ր. ցերեկ., Բագու՝ 5 ժ. 42 ր. ցերեկ.: Մարդատար № 6 գնացքը՝ 3 ժ. 34 ր. ցեր., Աղստաֆա է հասնում՝ 6 ժ. 46 ր. երեկ., Գանձակ՝ 9 ժ. 57 ր. երեկ., Եւլախ՝ 11 ժ. 54 ր. գիշեր., Հաջի-Կաբուլ՝ 4 ժ. 22 ր. գիշ., Բալաջարի՝ 7 ժ. 36 ր. առաւօտ., Բագու՝ 8 ժամ 13 ր. առաւօտ.: Խառն գնացքը՝ IV կարգի վագօններով ըստ հարկի կարևորութեան՝ 5 ժ. 15 ր. գիշ., Աղստաֆա է հասնում 9 ժ., 19 ր. առաւօտ., Գանձակ՝ 1 ժ. 36 ր. ցեր., Եւլախ՝ 5 ժ. 4 ր. երեկ., Հաջի-Կաբուլ՝ 11 ժ. 44 ր. գիշեր., Բալաջարի՝ 4 ժ. 33 ր. գիշ., Բագու՝ 5 ժ. 44 ր. առ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ՝ պօստային № 74/75՝ 1 ժ. գիշ., Ղարաքիլիսա է հասնում 8 ժ. 16 ր. առաւօտ., Ալէքսանդրօպօլ՝ 11 ժ. 50 ր. ցերեկ., Էջմիածին կայար.՝ 5 ժ. 7 ր. երեկ., Ուլուխանլու՝ 5 ժ. 34 ր. երեկ. (առանց Երևան մտնելու): Սակայն Ուլուխանլուից առանձին գնացքը ուղևորվում է Երևան 6 ժ. 11 ր. երեկ. և հասնում է Երևան 6 ժ. 54 ր. երեկ., Նախիջևան՝ 11 ժ. 2 ր. գիշեր., Ջուլֆա՝ 12 ժ. 46 ր. գիշերվայ: Մարդատար-ապրանքատար № 78/79 գնացքը՝ 5 ժ. 48 ր. երեկ., Ղարաքիլիսա է հասնում 1 ժ. գիշերվայ, Ալէքսանդրօպօլ՝ 4 ժ. 34 ր. գիշ., Էջմիածին կայարան՝ 9 ժ. 45 ր. առաւ., Երևան՝ 11 ժ. 10 ր. ցերեկվայ և որանից դէնը այլևս չէ գնում:

ԲԱԹՈՒՄ՝ արագ. № 1 գնացքը՝ 11 ժ. 8 ր. գիշ., Միխայլօվօ է հասնում 2 ժ. 10 ր. գիշ., Բաթում՝ 9 ժ. 43 ր. առաւօտ: Պօստային № 3 գնացքը՝ 10 ժ. 47 ր. առ., Միխայլօվօ է հասնում 3 ժ. ցերեկվայ, Բաթում՝ 12 ժ. 35 ր. գիշ.: Մարդատար № 5 գնացքը 5 ժ. 15 ր. երեկ., Միխայլօվօ է հասնում 9 ժ. 27 ր. երեկ., Բաթում՝ 6 ժ. 26 ր. առ.: Խառն գնացքը IV կարգի վագօններով ըստ հարկի կարևորութեան 10 ժ. 3 ր. երեկ., Միխայլօվօ է հասնում 4 ժ. 41 ր. գիշ., Բաթում 6 ժ. 4 ր. երեկոյեան:

ԲՈՐԺՈՄ՝ մարդատար № 7/8 գնացքը՝ 8 ժ. 18 ր. առաւօտ., Խաշուրի է հասնում 10 ժ. 52 ր. առ., Բօրժօմ՝ 1 ժ. 38 ր. ցերեկ.: Մարդատար № 9/10 գնացքը՝ 3 ժ. ցերեկ., Խաշուրի է հասնում 5 ժ. 34 ր. երեկ., Բօրժօմ՝ 8 ժ. 28 ր. երեկոյեան:

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ՝ մարդատար № 5 գնացքը՝ 4 ժ. 25 ր. ցերեկ.: Պօստային № 3 գնացքը՝ 9 ժ. 52 ր. առ.: Արագ № 1 գնացքը՝ 10 ժ. 24 ր. երեկ.: Խառն գնացքը IV կարգի վագօններով՝ 9 ժ. 5 ր. երեկ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ՝ պօստային № 72/73 գնացքը՝ 7 ժ. 38 առաւօտ.: Մարդատար-ապրանքատար՝ № 80/81 գնացքը՝ 1 ժ. 26 ր. ցերեկվայ:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ՝ արագ № 2 գնացքը՝ 8 ժ. 52 ր. առաւօտեան: Պօստային № 4 գնացքը՝ 11 ժ. 40 ր. գիշ.: Մարդատար № 6 գնացքը՝ 2 ժ. 54 ցերեկ. Խառն գնացքը IV կարգի վագօններով՝ 4 ժ. 17 ր. գիշերվայ:

ԲՈՐԺՈՄԻՑ՝ Մարդատար № 9/10 գնացքը՝ 9 ժ. 28 ր. գիշ.: Մարդատար № 7/8 գնացքը՝ 7 ժ. 18 ր. առաւօտեան:

Ծանօթութիւն.—Արագ գնացքներով (№ 2՝ Թիֆլիսից Բագու՝ և № 1 Բագու-Թիֆլիս) առանց վագօնը փոփոխելու կարելի է հաղորդակցել Թիֆլիս-Բագու-Բոստով, միայն վճարելով պլացկարտի գինը:

Մայիսի 15-ից սահմանվելու է արագ գնացքներում անմիջական հաղորդակցութիւն առանց վագօն փոխելու Թիֆլիս-Բագու-Կիսլօվօդսկ միայն միջս վագօնով (I և II կարգի):

ԲԺԻՇԿ

Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ականջի, քթի, կկի, հիւանդութիւններ,

Ընդունե- (առաւօտեան 9—1 ժամը.
լութիւնը (երեկոյեան 5—7 ժամը.

Վելեամինօվսկայա փ. № 13, տ. Սէյլանովի, 3-րդ գիմնազիայի կողքին։

(օ. մ.) 1227. 100—72

ԲԺԻՇԿ

Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ։

Պրօֆ. Mathien -ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում։

Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11.
(երեկ. ժ. 5—7.

Ելիզավետինսկայա փող. № 39. տէլ. № 1067.

(օ. մ.) 1179. 100—82

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Սիֆիլիսի բժշկութիւն Էրլիխի «606»-ով

Ընդունե- (12½—2 ժ. ցերեկվայ։
լութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան։
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.

Հասցէն (Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33.
(Сололаки, уголъ Бебутовской и Паскевича, 33.

(չ.ու.կ.) 1134. 100—87

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

Բժ. ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԺՇԿԻ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

Թոքախտ կամ քարակացաւ

(պատկերազարդ)

Գինը պօստի ծախքով 12 կ.։ Կարելի է պօստի մարկաներով։

Վաճառվում է «Գուտտենբերգ» խանութում։

(օ. մ.) 377. 2—2

„ՎԱՇԷՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՍԱՊՕՆ ցանկացող ԵՐԵՒ-Նի ու ԳԱՆՁԱԿի նահանգների և ԿԱՐ[...] շրջանի վաճառականները պէտք է [...] այդ նահանգների միակ ներկայա[...] հետեւեալ մշտական հասցէով. Эчмі[...]

Араму Дадіанъ.

Գանձակի ս. Յովհաննէս Եկեղեցու Հոգաբարձութի[ւնը]

ներկայ ապրիլ ամսի 25-ին նշանակել է Գանձակում, Հոգևոր Վարչութեան կացար[անում] ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՆԳԱՄ ԱՃՈՒՐԴ, երեք օրից յետոյ՝ այսինքն ապրիլի 29-ին—կրկնա[կի] կապալով տալու ս. Յովհաննէս եկեղեցուն պատկանելիք շինութեան կառուցումը, [...] քարաշէն տուն—բաղկացած նկուղներից և խանութներից, համաձայն հաստատված [նա]խագծի, նախահաշւի և տեխնիկական պայմանների, արժողութեամբ մօտաւորապէս 40,000 րուբլի։ Աճուրդին կարելի է մասնակցել թէ բանաւոր և թէ գրաւոր (փակ[...] ների մէջ)։ Այն անձերը, որոնք ցանկանում են ստանձնել յիշեալ կապալը, պարտա[ւոր են] աճուրդի օրը, մինչև ցեր. ժամը 12-ը այդ մասին ներկայացնել Հոգաբարձութեա[ն] տարաբութիւն, նոյնպէս և գրաւական հազար հինգ հարիւր րուբլի (1,500) գումար[...] աշխատանքները տրված կը լինեն ամբողջը մի անգամից, իսկ եթէ կը տրվեն մաս[...] այդ դէպքում գրաւական պիտի ներկայացնել՝ 1,000 րուբլի հողային և քարային [աշխա]տանքների համար, իսկ 500 րուբլի—ատաղձագործային և ներկարարային աշխատ[անք]ների համար։ Փակ ծրարները կարելի է ներկայացնել մինչև աճուրդի օրվայ ցերե[կ] ժամը 12-ը։ Ներկայ կապալին վերաբերեալ պայմանները, նախագիծը և նախահա[շիւը] տեսնել ցանկացողները կարող են ներկայանալ ս. Յովհաննէս եկեղ. դպրոցը ամեն [օր] առաւ. ժ. 9-ից մինչև ցեր. ժ. 2-ը։

(ա.օ.) 373. 3—3

GLYCÉROPHOSPHATE GRANULÉ ROBIN

ԳԼԻՑԵՐՕՖՕՍՖԱՏ ՌՕԲԷՆ'ի

ՀԱՏԻԿԱՒՈՐ

ԳԼԻՑԵՐՕՖՕՍՖԱՏ ԿՐԻ եւ ՍՕԴԱՅԻ

Միակ խիտացված ֆօսֆատ

ԱՄՐԱՑՆՈՒՄ Է ՋՂԱՅԻՆ ՍԻՍՏԵՄԸ

Գործածվում է պարիզեան հիւանդանոցներում։

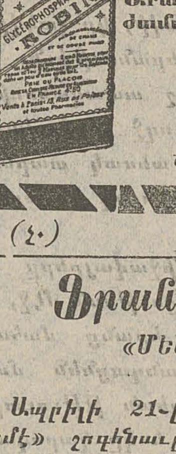

Արագ ներգործում է ՆԵՎՐԱՍՏԵՆԻԱՅԻ եւ ՄՏԱւՈՐ ՅՈԳՆԱԾՈՒԹԵԱՆ ժամանակ, ՌԱԽԻՏԻ դէմ, ոսկորների թուլութեան դէմ՝ մանկան ատման, յղութեան եւ սնուցման շրջանում, եւ այլն։

Լաւ համ ունի։ Ընդունվում է ջրով կամ կաթով։

Շաքարախտաւորների համար պատրաստվում են լէպէշկաներ։

Վաճառվում է դեղատներում եւ դեղատնային խանութներում։

(չ.) (M. 152627) 334. 12—1

Ֆրանսիական Շոգենաւային Ընկերութիւն

«ՄԵՍՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ»—«MESSAGERIES MARITIMES»

Ապրիլի 21-ին (ըստ ն. տ. մայիսի 4-ին) մեկնելու է Բաթումից առաջնակ[արգ] «Կրիմէ» շոգենաւը հանդիպելով Տրապիզոն, Սամսոն, Կ. Պոլիս, Դարդանէլ, Զմիւռ[նիա,] Պիրէյ, Մարսէյլ, Հավր և Լօնդօն։

Ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակները մինչև Պարիզ, Նիւ-Եօրկ և Շանխայ (Ֆ[...] նաստան), Հեռաւոր Արևելք գնացողների համար, կարելի է ստանալ Թիֆլիսում, [...] սեցրած գներով։

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնների հա[մար] դիմել ընկերութեան Թիֆլիսի գործակալին, նախկին Արծրունու գալէրէյում՝ Թիւ գրասենեակը, հեռախօս՝ Թիւ 608։ Գրասենեակը բաց է՝ 9—2 ժամը ցերեկվայ և 5—[...] երեկոյեան, ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։ 386. 1—1

ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„ԳՐԱՄՕՖՕՆ"

ԿՈՎԿԱՍԻ ԵՒ ԱՆԴՐԿԱՍՊԵԱՆ ԵՐԿՐԻ

ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

Թիֆլիսում, Գօլօվինսկի պր. № 9.

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ!

ԲԱՒԱԿԱՆԱՉԱՓ ԷԺԱՆԱՑՎԱԾ ԵՆ ԳՆԵՐԸ ԳՐԱՄՕՖՕՆԱՅԻՆ ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐԻ «ԳՐՈՂ ՀՐԵՇՏԱԿ» մարկայով—

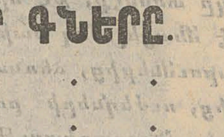

ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐԻ ՆՈՐ ԳՆԵՐԸ.

	ր.	կ.
10" սեւ էտիկէտով, երկկողմ	2	—
12" » » »	3	—
7" շագանակագոյն »	—	75
10" » »	1	50
12" » »	2	—

Օգտվեցէք առիթից և շտապեցէք «ԳՐԱՄՄՕՖՕՆ» ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ խանութը։

Պահեստում կան ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐ՝ ռուսերէն, մալօռուսերէն, պարսկերէն, թուրքերէն, հայերէն, վրացերէն և այլ օտար լեզուներով։

Բոլոր մեր պլաստինկաները կարելի է ստանալ թէ մեր խանութում և թէ երաժշտական գործիքներ վաճառող բոլոր առաջնակարգ խանութներում։

ՁՐԻ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ԿԱՏԱԼՕԳԸ ԵՒ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՑՈՒՑԱԿԸ։

(Կ. Հ.) 164. 20—14

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.